

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΣ ΕΠΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ

Συνταγῆσα

Ἀπὸ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ Νηστευτοῦ.

CONSEQUENTIA ET ORDO ERGA EOS QUI PECCATA CONFITENTUR

COMPOSITUS ET INSTITUTUS

A sancto Patre nostro JOANNE Jejunatore.

Λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸν μέλλοντα ἐξομολογήσασθαι, καὶ ἰστᾷ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ψάλλει μετ' αὐτοῦ τὸ τρισάγιον, καὶ ψαλμὸν ἕκτον· Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, καὶ ψαλμὸν κδ'· Πρὸς σέ, Κύριε, ἤγα τὴν ψυχὴν μου· καὶ ψαλμὸν ν', Ἐλέησόν με, ὁ Θεὸς, κατὰ τὸ μέγα ἔλεος. Καὶ δοξάζει. Εἶτα λέγει ψαλμὸν λα'· Μακάριοι ᾧν ὀφέθησαν αἱ ἀνομίαι· καὶ ψαλμὸν ξθ', Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες· καὶ ψαλμὸν ρα', Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ μου. Δόξα. Καὶ λέγει Τροπάριον ἡχοῦ δ'· Τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν ἐπισκέπτου. Ἄλλο· Διαπλέων τὸ πέλαγος. Τῇ Θεοτόκῳ ἐκτενῶς προσδράμωμεν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιλέγει καὶ τὴν ὑποτεταγμένην εὐχὴν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντων Πατήρ, καὶ Δεσπότης, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, καὶ τοῖς πρὸς σέ διὰ μετανοίας ἐκ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν ἐπιστρέφουσι, τὴν τούτων ἄφραστον φιλανθρωπὸν δωρούμενος, ὁ τὸν Δαυὶδ πλημμελήσαντα δι' ἐξομολογήσεως ἐλεήσας, ὁ τῷ Ἐζεκίᾳ δακρύσαντι, καὶ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν ἐκδυσωπήσαντι ζωὴν ἐπιμετρήσας· ὁ τοῦ Μανασσῆ τὴν μετάνοιαν προσδεξάμενος, καὶ τῶν τοσούτων κακῶν ἀπαλλάξας· ὁ τῷ Πέτρῳ, καὶ πόρνη διὰ δακρύων τὴν συγχώρησιν παρασχόμενος· ὁ τελῶντην στενάξαντα δικαιοῶσας· ὁ τῷ ἀσώτῳ τὰς πατρικὰς ὑπανοίξας ἀγκάλας· ὁ πάντας θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, καὶ χαίρων ἐπὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, καὶ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν, αὐτὸς, ὑπεράγαθε Σωτὴρ, καὶ τῆς ἐμῆς ἐπακούσας δεήσεως τοῦ ἀναξίου καὶ ἀχρείου δούλου σου, ὃς οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ σὸν ἐπικαλεῖσθαι πανάγιον ὄνομα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐμῶν ἀνομιῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς ἱερωσύνης περικείμενος ἀξίωμα, καὶ κατὰ τὴν σὴν φιλάνθρωπον ἐντολὴν τοὺς ἐξομολογουμένους σοι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα προσδεχόμενος, μετὰ φόβου καὶ τρόμου καθικετεύω σε. Ἐπάκουσον οὖν μου τοῦ ἁμαρτωλοῦ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, καὶ πρόσδεξαι τὸν δούλόν σου τὸν δ. ἐξομολογούμενον. Καὶ εἴ τι πεπλημμέληται αὐτῷ ἐκούσιον ἢ ἀκούσιον ἁμαρτήμα, ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ κατὰ διάνοιαν, ὡς ἀγαθὸς πάριδε· σὺ γὰρ μόνος ἔχεις ἐξουσίαν ἁμαρτίας ἀφιέναι, καὶ σοὶ προσπίπτομεν, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ ἀνυμνοῦμεν δοξάζοντες σὺν Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ τότε, καὶ πάντοτε.

Μετὰ ταῦτα παρασκευάζει αὐτὸν ἀσκεπτεῖ τῇ κεφαλῇ τρεῖς γονυκλισίας ποιεῖν, ποιῶν καὶ αὐτὸς ὡσαύτως, καὶ ἀναστάντα κατηχεῖ λέγων οὕτως·

A Assumit sacerdos peccata confessurum, et sistit eum coram altari, cantatque cum eo trisagion, et psalmum sextum: Domine, ne in furore tuo arguas me, et psalmum XXIV: Ad te, Domine, levavi animam meam; et psalmum L: Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam. Kyrie, eleison. Deinde glorificat. Postea recitat psalmum XXXI: Beati quorum remissae sunt iniquitates; et psalmum LXIX: Deus, in adjutorium meum intende; et psalmum CI: Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus. Gloria. Et dicitur Troparium toni quarti, Humilem animam meam visita. Aliud, Navigans pelagus. Ad Dei Genitricem sedulo nunc confugiamus. Postea sequentem recitat orationem

B Domine Deus noster, qui omnium Pater es et Dominus, qui omnia inspicis, et iis qui ad te per poenitentiam a peccatis propriis convertuntur, ea benigne et amanter remittis, qui Davidis praevericantis misertus es per confessionem, qui Ezechiae lacrymanti, et facilitatem tuam in clementiam flectenti et exoranti vitam superaddidisti, qui Manassen poenitentiam amplexum tantis malis liberasti; qui Petro et meretrici per lacrymas veniam praebuisti: qui publicanum gementem justificasti: qui prodigo ulnas paternas aperuisti: qui omnes vis salvari, et ad veritatis cognitionem venire: qui lartaris super peccatore poenitente, et non vis mortem peccatoris, ut convertatur et vivat: ipse, optime Servator, exaudi deprecationem meam, deprecationem indigni et inutilis servi tui, qui propter multitudinem iniquitatum mearum dignus non sum qui invocem sanctissimum nomen tuum. Verum quia sacerdotii dignitate praeditus sum, et secundum benignitatis tuae mandatum confitentes tibi propria peccata suscipis, cum timore et tremore tibi supplico. Exaudi igitur me peccatorem secundum multitudinem misericordiae tuae, et suscipe servum tuum N. confitentem. Et si aliquod ab eo peccatum perpetratum est, sive voluntarium sive involuntarium, vel verbo, vel opere, vel cogitatione, ut benignus illud ne respice. Tu enim solus potestatem habes peccata remittendi, et tibi accidimus, teque rogamus, et laudamus glorificantes, cum Patre, et sancto Spiritu, nunc, etc.

Postea ipsum disponit et monet ut aperto capite tres genuflexiones faciat, toties ipse simul genuflectens, et postquam surrexit, sic eum instituit, et catechizat.

78 Spiritualis fili, ego confessionem tuam primario et precipue non recipio, nec tibi absolutionem concedo, sed per me Deus (illius enim est opus ejusmodi) peccatorum tuorum confessionem suscipit, et per nostram vocem horum remissionem dispensat et largitur, sicut per propriam vocem ipse declaravit, cum secundum multam quæ exprimi non potest ejus misericordiam ita dixit: *Quaecunque ligaveritis, aut solveritis super terram, erunt in cælis, illa quidem ligata, hæc vero soluta*¹. Revela igitur et declara coram sanctis angelis, nihilque me cæla eorum quæ a te clam facta sunt, velut si Deo occulta eorum cognoscenti confitereris, et ipse occultorum cognitor delebit omnia quæ revelaveris, non solum quæ antea facta sunt, et quæ nunc fiunt, sed etiam fiet, et illuminabit mentem tuam per sanctissimum Spiritum, teque docebit curare semper et loqui quæ ipsi placita sunt, dabit etiam tibi veram humilitatem, charitatem non fictam, longanimitatem malorum tolerantem, patientiam et mansuetudinem, timorem purissimum immittet in cor tuum: atque, ut simpliciter et generaliter dicam, ad ejusmodi boni operationem te aptabit, et componet. Inclina igitur, fili, aurem tuam, et suaviter audi mandata Dei sic per sanctas Scripturas dicentis: *Convertimini ad me, et sanabo convulsionem et confusionem vestram*². Et iterum: *Ne tardes converti ad Dominum, et ne dissolvas diem ex die, quia mors non tardat*³. Et: *Homo conversus a via iniquitatis suæ vita vivet, et non morietur et iniquitatum ejus non reminiscar*⁴. Et iterum: *Confitemini Domino quoniam bonus*⁵. Et: *Confitemini alterutrum delicta vestra, et orate pro invicem ut sanemini*⁶. *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos*⁷. Sic igitur per omnes Scripturas admonitus, et ad participationem cælestium et æternorum bonorum advocatus, attende ne post repudiationem iniquorum operum in eadem iterum te convertas, et assimileris cani ad proprium vomitum revertenti, et sui lotæ ad volutabrum cœni. Vide, fili, per gratiam Christi quæ tibi prosunt, exposui tibi, et nihil prætermisi eorum quæ conferunt ad utilitatem et salutem tuam. Cæterum nihil procrastinaus, aut erubescens enarra coram Deo, et sanctis angelis. Licet enim hoc pudendum et probrosum tibi videatur, opera probri et pudori obnoxia revelare, attamen eximie et accurate tibi persuasum esto per præsentem pudorem te a futuro liberari, et mandatis obediendo non modo indulgentia, sed etiam coronis te dignum fieri. Per Christum Dominum nostrum, cui sit gloria in sæcula. Amen.

Postea si vir est qui confitetur, monet eum ut caput aperiat, sicut dictum est, licet diadema gestet: non autem si mulier. Si vero abbas, cucullum, qui super caput ejus est, deponere jubeat, deinde pro-

Οὐκ ἐγὼ σου, τέκνον πνευματικόν, τὴν ἐξομολόγησιν προηγουμένως δέχομαι, καὶ τὴν συγχώρησιν σοι παρέχομαι, δι' ἐμοῦ δὲ ὁ Θεός· ἐκείνου γὰρ τὸ τοιοῦτον ἔργον, ὅς σου τὴν τῶν ἡμαρτημένων ἐξομολόγησιν προσδεξάμενος, καὶ τὴν τούτων ἄφεσιν ἐπιδραβεύσει διὰ τῆς ἡμετέρας φωνῆς, ὡς δι' οἰκείας φωνῆς αὐτὸς ἀπεφύνατο, κατὰ πολλὴν καὶ ἄκρατον φιλανθρωπίαν εἰρηκῶς οὕτως· "Οσα ἐὰν δῆσητε, ἢ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται καὶ ἐν οὐρανοῖς, τὰ μὲν δεδεμένα, τὰ δὲ λελυμένα. Ὡς οὖν αὐτῷ τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν εἶδόντι, τὰ κρυφῇ σοι πεπραγμένα διεξαγγέλλων ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων μηδὲν ἀποκρύπτῃς ἀπ' ἐμοῦ· καὶ αὐτὸς ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ἀφανίσει πάντα τὰ ὑπὸ σοῦ φανερούμενα, οὐ μόνον τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ νῦν ἐνεργηθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιγενήσόμενα, καὶ φωτίσει τὴν διάνοιάν σου διὰ τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ διδάξει σε μεριμνᾶν πάντοτε καὶ λαλεῖν τὰ αὐτῷ εὐάρεστα· καὶ δώῃ σοι ταπεινώσιν ἀληθῆ, ἀγάπην ἀνυπόκριτον, μακροθυμίαν ἀν ἐξέτακτον, ὑπομονὴν καὶ πραότητα, φόβον ἀγνότατον ἐμβάλλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἀπαξιαπλῶς εἰπεῖν ἐν πάσαις ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἐργασίαις ρυθμίσει σε. Κλῖνον τοίνυν, ὦ τέκνον, τὸ οὖς σου, καὶ ἰδέσῃς ἀκουσον Θεοῦ παραγγελμάτων, οὕτω διὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν πρὸς ἡμᾶς λέγοντος· "Ἐπιστρέφητε πρὸς με, καὶ λάσομαι τὰ συντριμματα ὑμῶν. Καὶ πάλιν· Μὴ βραδύνης ἐπιστρέψας πρὸς Κύριον, καὶ μὴ ἐκλύου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ὅτι ὁ θάνατος οὐ βραδύνει. Καὶ· "Ανθρωπος ἐπιστρέψας ἐξ ὁδοῦ ἀσεβείας αὐτοῦ ζωῇ ζήσεται, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῶ. Καὶ πάλιν· Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ· ὅτι χρηστός. Καὶ Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως λαθῇτε. Δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ οἱ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Οὕτως οὖν διὰ πάσης Γραφῆς νοουθετούμενος, καὶ πρὸς μετουσίαν τῶν οὐρανίων καὶ αἰδίων ἀγαθῶν προσκαλούμενος, πρόσχες μήπω μετὰ τὴν ἀθέτησιν τῶν ἀθέσμων ἔργων εἰς τὰ αὐτὰ πάλιν ἐπιστρέψῃς, καὶ ὁμοιωθήσῃ κυνὶ, πρὸς τὸν ἴδιον ἔμετον στρεφόμενῳ, καὶ ὑψιλουομένῳ εἰς κύλισμα βορβόρου. Ἰδοὺ, τέκνον, χάριτι Χριστοῦ τὰ συμφέροντα ὑπεθέμην σοι, καὶ οὐδὲν ἐνέλιπον τῶν εἰς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν σου συντεινόντων. Λοιπὸν μὴ ἀναβαλλόμενος ἢ αἰσχυρόμενος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐξαγγέλιον. Εἰ γὰρ καὶ αἰσχύνῃ σοι δοκεῖ τὸ τὰ τῆς αἰσχύνῃς ἀνακαλύπτειν ἔργα, πλὴν ἀκριβῶς πέπεισο ὡς διὰ τῆς παρούσης αἰσχύνῃς ἀπαλλάττει τῆς μελλούσης. Καὶ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας οὐ συγχωρήσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ στεφάνων καταξιούῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Καὶ μετὰ ταῦτα ποιεῖ αὐτὸν ἀποσχεπάζεσθαι, καθὼς προεῖρηται, τὴν τούτου κεφαλὴν εἰ ἔχει εἶναι· ὁ τὸ διάδημα φορῶν, ἐάν ἐστιν ἀνὴρ· εἰ δὲ γυνή, οὐ· εἰ δὲ ἀβύδς ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ ἑαυτοῦ κου-

¹ Matth. xvi, 19. ² Osce iii, 5. ³ Eccli. v, 8, 9. ⁴ 16. ⁵ Matth. xi, 28.

⁶ Ezech. xlviii, 21, 22. ⁷ Psal. cxi, ⁸ Jac. v,

κούλλιον βαλεῖν, καὶ πεσεῖν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστη-
ρίου, καὶ λέγειν· Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, οὗτοις.
Κύριε ποιητὰ οὐρανοῦ καὶ γῆς, πάντα τὰ κρύφια
τῆς καρδίας μου. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν λόγον τοῦ-
τον ἀνιστᾷν αὐτὸν καὶ ἰστᾷν ἐν τῷ ἐνὶ μέρει τῆς εἰς-
όδου τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ αὐτὸν ἵστασθαι εἰς τὸ ἑτε-
ρον· καὶ ἐπερωτᾷν αὐτὸν μετὰ πάσης ἡλαρότητας καὶ
προσηνείας· εἰ δυνατόν καὶ καταφιλεῖν αὐτὸν, καὶ
τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ ἐξομολογουμένου ἐπὶ τὸν ἴδιον
ἐπιτιθεῖν ἀχένα, μάλιστα ἂν ὁρᾷ αὐτὸν καταπονού-
μενον καὶ κατακυριεύμενον ὑπὸ τῆς ἀφορήτου λύπης
καὶ αἰσχύνης, καὶ πρᾶξι, καὶ γαληνοτάτῃ φωνῇ
λέγειν πρὸς αὐτόν·

« Πῶς σου, κύριε ἀδελφε, ἢ ἀδελφῇ, ἐν πρώτοις ἡ
παρθενία διεφθάρη; Διὰ πορνείας, ἢ διὰ νομίμου
γάμου, ἢ διὰ μαλακίας, ἢ τινος τῶν παρὰ φύσιν; » B
Συνθέμενον δὲ καὶ οὕτως ἢ οὕτως εἰπόντα, πάλιν
ἐπερωτᾷν αὐτὸν, εἰς πόσας ἔπεσε γυναῖκας πρὸ τοῦ
λαβεῖν γυναῖκα, καὶ εἰ ἄρα ἦσαν ἐξ αὐτῶν δούλαι,
καὶ πόσαι χῆραι, καὶ πόσαι ὑπανδροί, καὶ εἰ ἄρα
μονάστριαι, καὶ πόσαι, καὶ εἰ ἄρα μεγαλόσχημοι.
Αἱ γὰρ μικρόσχημοι, ὡς πόρνοι κρίνονται, αἱ δὲ
μεγαλόσχημοι, ὡς ὑπανδροί. Καὶ εἰ ἄρα πόρνοι, καὶ
πόσαι, καὶ πόσαι παρθένοι.

Ταῦτα ἐν πρώτοις χρή τὸν τὰς ἐξομολογήσεις ἀνα-
δεχόμενον ἐρωτᾷν τὸν ἐξομολογούμενον· καὶ τὸ ὅλον
εἰς πόσας ὁμοῦ περιέπεσε. Πρὸ πάντων γὰρ ὁ ἀριθμὸς
ζητεῖται, καὶ ἡ τῶν προσώπων διαφορά. Ἐξ γὰρ
εἰσι αἱ διαφοραί. Ἄλλο γὰρ τὸ τοῦ δούλου κρῖμα, C
καὶ ἄλλο τῆς ἐλευθέρως, ἄλλο τῆς πόρνῆς, καὶ ἄλλο
τῆς παρθένου, ἄλλο τῆς χήρας, καὶ ἄλλο τῆς ὑπὸ
δουλοῦ, καὶ ἄλλο τῆς μοναζούσης, καὶ ἄλλο τῆς ἱερω-
μένου ἐχούσης ἀνδρα.

Καὶ περὶ ἀρσενοκοιτίας ἐρωτᾷν· ἥς καὶ αὐτῆς δια-
φοραὶ τρεῖς. Ἄλλο γὰρ τὸ παρ' ἄλλου παθεῖν, ὃ καὶ
κρυφότερον ποιῆσαι. Καὶ ἄλλο τὸ ποιῆσαι εἰς ἕτερον,
βαρύτερον τοῦ παθεῖν ὅν· ἄλλο τὸ παθεῖν παρ'
ἐτέρου, καὶ ποιῆσαι εἰς ἕτερον, ὃ καὶ τῶν προσηρημέ-
νων δύο διαφορῶν βαρύτερον. Τὸ γὰρ παθεῖν μόνον,
ἢ ποιῆσαι μόνον, οὐκ ἔστι τοσοῦτον ὅσον τὸ παθεῖν καὶ
ποιῆσαι. Καὶ ἐρουνδῶν εἰς αἴαν τούτων τῶν διαφο-
ρῶν πέπτωκε, καὶ ποσάκις, καὶ διὰ πόσου χρόνου·
καὶ εἰ πρὸ τοῦ γυναῖκα λαβεῖν, ἢ καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν·
καὶ εἰ πρὸ τριάκοντα χρόνων τῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἢ D
μετὰ ταῦτα· ἔτι καὶ κτηνοβασίαν, ἥς μία διαφορά.
Ὡσαύτως καὶ περὶ μαλακίας, ἥς δύο εἰσὶν αἱ δια-
φοραί· μία μὲν ἡ διὰ οἰκείας χειρὸς ἐνεργουμένη·
ἐτέρα δὲ ἡ δι' ἄλλοτριᾶς, ἣν ἐλαεινὸν οἱ ἄρχοντες ἐπι-
τελοῦσι μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ἐτέρους προσαπολλύντες,
τοὺς παρ' ἑαυτῶν τὸ τοιοῦτον· μῖσος δεδιδαγμένους.
Ὁμοίως καὶ περὶ τῆς περιπλόκου, καὶ πολυμαγγάνου,
καὶ πολυσκότου αἰμομιξίας, ἥς οὐ μία τις, οὐδὲ δύο,
ἀλλὰ πολλὰ καὶ ποικίλαι αἱ διαφοραί. Τὸ γὰρ εἰς
δύο περιπεσεῖν ἀδελφὰς ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς, ἢ
καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἄλλο· καὶ ἄλλο τὸ εἰς ἐξαδέλ-
φην· ἕτερον τὸ εἰς δισέξαδελφον· ἄλλο τὸ εἰς νόμ-
φην υἱοῦ, ἢ ἀδελφοῦ γυναῖκα, ἄλλο τὸ εἰς πενθεράν
ἢ εἰς συμπενθεράν· καὶ ἕτερον τὸ εἰς μητρειάν ἢ

A cedere ante altare, et dicere : « Confiteor tibi, Pater,
sic, Domine factor celi et terræ, omnia occulta cor-
dis mei. » Postquam autem hæc verba protulit, cum
surgere jubet et stare in una parte ingressus
ad altare, ipse vero ei ad alterum latus astat : et
eum interrogat cum omni hilaritate et benignitate,
ipsumque si possibile est, deosculatur, et manus
confitentis proprio collo imponit, præsertim si vi-
deat ipsam intolerabili tristitia et pudore confectum
quæ ei serviliter dominantur, ipsique mansueta et
serena voce dicit :

« Quomodo, domine frater (vel soror), primum
virginitas tua corrupta est? Per fornicationem, ve-
B legitimum matrimonium, vel per mollitiem, aut ali-
quid eorum quæ sunt contra naturam? » Consen-
tientem vero et dicentem sic et sic, iterum ipsum
interrogat, in quot mulieres incidit, antequam
uxorem duceret; num aliquæ ipsarum essent an-
cillæ, quantæ viduæ, et quantæ nuptæ; num ali-
quæ monachæ, et quot; num aliquæ magnum ha-
bitum gestarent. Quæ enim parvum ut meretrices
judicantur: quæ vero magnum ut nuptæ. Quod si
meretrices erant, quantæ, et quantæ virgines.

Hæc in primis confessorum oportet interrogare
confitentem : in universum simul in quotas incidit.
Ante enim omnia numerus quæritur, et personarum
differentia. Sex enim sunt differentie. Aliud est
enim iudicium servi, aliud liberæ; aliud meretri-
cis, aliud virginis; aliud viduæ, et aliud nuptæ;
aliud monachæ, et aliud virum sacratum haben-
tis.

Similiter et de masculorum concubitu ipsum in-
terrogare oportet, cuius criminis tres sunt differen-
tiæ. Aliud est enim ab alio pati, quod actione levius
est; et aliud in alterum agere, quod τῷ pati gravius
est, aliud pati ab altero, et in alterum agere, quod
duabus prædictis differentiis gravius est. Nam pati
solum, vel agere solum, tantum non est quantum
pati et agere. Inquirere etiam oportet in quam ha-
rum differentiarum incidit, et quoties, et per quan-
tum tempus : etsi antequam uxorem duxit, vel post
eam ductam. Si ante, ætatis triginta annos, aut
postea hæc fecerit. Interrogandus præterea an bruta
inierit, cuius una est differentia. Similiter, et de
mollitie cuius duæ sunt differentie, una quæ pro-
pria manu suscitatur, altera quæ aliena quam prin-
cipes cum seipsis miserabiliter operantur, alios per-
dentes qui tantum scelus ab iis edocti sunt. Simi-
liter et de perplexa, et admodum præstigiola, et
valde tenebrosa sanguinis permistione, cuius non
est una, aut duo, sed multæ et variæ differentie.
Incidere enim in duas sorores, vel ex patre, vel ex
matre, vel ex utroque, aliud est. Aliud quoque in
patrualem; aliud in patruelis filiam; aliud in spon-
sam filii, aut fratris uxorem. Aliud in socrum et
in consocrum; et aliud in novercam, aut aliquam

patris concubinarum. Quidam ad proprias usque matres procedunt. Aliud iterum cum propria filia spirituali, et aliud cum qua filiam in baptismo suscepit. Scelus quidem masculorum concubitus multi etiam cum mulieribus ipsis perficiunt.

Sic etiam inquirere eum oportet de cæde voluntaria et involuntaria. Si injuria, aut contumelia parentes affecit, aut verberavit, vel conviciis et probris insectatus est. Si postquam bibit, aut comedit, communicavit, aut in quadragesima se polluit, aut mulieri commistus indifferens et parvi momenti hoc existimans sancta mysteria sumpsit; aut clandestino matrimonio junctus est; aut impudica oscula, contrectationesque fecit, ipsum vero opus non perfecit; aut cum pueris sese corrumpit, aut aliquem mercede frustravit; aut maledicentia læsit; aut injuste contumelia affecit; aut sanguinem, aut suffocatum, aut a belluis captum, et discerptum aut morticinum, aut ab avibus percussum comedit, aut in divinationibus, aut magiis, aut veneficiis deprehensus est. Atque etiam si de hæresi ipsum cogitatio cœpit, sive invidia et mali accepti recordatione adversus aliquem laborat, sive pejeravit, sive furatus est, aut aliena bona rapuit, aut depositum denegavit, aut falsum testimonium tulit, aut sacerdotem contumeliose habuit, aut susceptorem. Atque, ut absolute dicam, de omnibus eum omni eum diligentia inquirere debet. Contingit enim quandoque aliquem omne peccati genus aggredi et operari. Omnia igitur cum exquisierit, et diligenter consideraverit, debet ad singula quibus confitentem assentiri audierit, dicere, « Deus tibi indulgeat. » Postquam autem omnia recensuerit, et confessionem exceperit, confitente inferne jacente, addet: « Herus et Dominus noster Jesus Christus Deus indulgeat tibi omnia quæ in conspectu ejus nullitati meæ confessus es. »

Alia solutio.

Deus qui per Nathan Davidi propria peccata confitenti pepercit, et Petro abnegationem suam fortiter deslenti, et meretrici lacrymanti super immaculatos ipsius pedes, et Manasse, et publicano, ei prodigo; qui dixit: *Alterutrum confitemini peccata*, ipse Salvator, et Dominus noster Jesus Christus remittat tibi et in hoc sæculo, et in futuro omnia quæ in ipsius conspectu parvitati meæ confessus es, et dignetur te ante tribunal suum sistere indemnatum, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Altera solutio.

Deus, qui propter nos homo factus est, et totius mundi peccata portavit. Ipse per optimam benignitatem suam hæc omnia, frater, suscipiet, quæ nunc coram ipso meæ indignitati declarasti, remittens tibi omnia, et in hoc sæculo, et in futuro, qui constanter vult et tribuit omnibus salutem, estque benedictus in sæcula. Amen.

Postea sic precatur.

Deus Salvator noster qui per prophetam tuum

τινα τῶν τοῦ πατρὸς παλλακῶν. Φθάνουσι δὲ τινες καὶ μέχρι τῶν ἰδίων μητέρων. Ἄλλο πάλιν τὸ εἰς τὴν ἰδίαν σύντεκνον, καὶ ἄλλο τὸ εἰς τὴν ἐδέξατο θυγατέρα. Τὸ μέντοι τῆς ἀρσενοκοιτίας μῦθος πολλοὶ καὶ μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἐκτελοῦσιν.

Ὡς δὲ καὶ περὶ φόνου ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου διερευνᾶν· καὶ εἰ ἄρα ὕβρισε γονεῖς, ἢ ἐτύφεν, ἢ ἐλοιδόρησε· καὶ εἰ φαγὼν ἢ πιὼν ἐκοινωνήσας, ἢ ἐμιάνθη τῇ τεσσαρακοστῇ, ἢ γυναικὶ μιχθεὶς ἀδιαφόρως μετέλαβεν· ἢ λαθρογαμίαν ἐποίησε, ἢ ἀσπασμοὺς καὶ ἐπαφὰς ἐποίησε, τὸ δὲ ἔργον οὐκ ἐτέλεσε· ἢ ἐπαιδοφθόρησεν, ἢ μισθὸν τινος ἀπεστέρησεν, ἢ καταλάλησέ ποτέ τινα, ἢ ἀδίκως ὕβρισεν, ἠδίκησεν, ἢ αἷμα, ἢ πνικτὸν, ἢ θηριάλωτον, ἢ θνησιμαῖον, ἢ ὀρνεοπάτακτον ἔφαγεν, ἢ εἰς μαντείας, ἢ εἰς μαγείας, ἢ εἰς φαρμακείας εὐρέθη· καὶ εἰ ἄρα λογισμὸς ἦλθεν αὐτῷ περὶ αἵρέσεως. Εἴτε φόνον καὶ μνησικαχίαν ἔχει κατὰ τινος, εἴτε ἐπιώρησεν, ἢ ἐκλεψεν, ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα ἥρπασεν, ἢ παρακαταθήκην τινὸς λαβὼν ἠρνῆσατο, ἢ ψευδομαρτυρίαν ἐποίησεν, ἢ ὕβρισεν ἱερέα, ἢ σύντεκνον· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν περὶ πάντων διερευνᾶν μετὰ πάσης ἀκριβείας. Ἐνδέχεται γάρ τινα πᾶσαν κακὴν ἐργασίαν μεταελθεῖν. Πάντα οὖν ἐξετάσας, καὶ ἀκριβοσάμενος, ἅπερ ἀκούσει τοῦτον ὁμολογοῦντα, καὶ συγκατατιθέμενον ὀφείλει καθ' ἕκαστον λέγειν· « Ὁ Θεὸς συγχωρήσαι σοι· » καὶ μετὰ τὸ ἀπαριθμήσασθαι πάντα, καὶ τὴν ἐξομολόγησιν δέξασθαι, πάλιν ἐπάγειν κάτω κειμένου τοῦ ἐξαγγεῖλαντος· « Ὁ Δεσπότης καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεὸς συγχωρήσαι σοι πάντα ὅσα κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ τῇ οὐθενότητί μου ἐξηγγείλας. »

Ἑτέρα λύσις.

Ὁ Θεὸς ὁ συγχωρήσας διὰ Ναθάν τῷ Δαυὶδ τὰ ἴδια ὁμολογήσαντι κακὰ, καὶ Πέτρῳ τὴν ἄρνησιν κλαύσαντι ἰσχυρῶς, καὶ πόρνη δακρυσάσῃ ἐπὶ τοὺς ἀχράντους αὐτοῦ πόδας, καὶ Μανασσῇ, καὶ τελώνῃ καὶ ἀσώτῃ, ὁ εἰπὼν· *Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα*· αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ Κύριος ἡμῶν, καὶ Ἰησοῦς Χριστὸς, συγχωρήσαι σοι πάντα ὅσα ἐνώπιον αὐτοῦ τῇ ἐμῇ ἐξηγγείλας ἐλαχιστότητι, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ ἀκατακρίτως σε ἔμπροσθεν τοῦ βήματος αὐτοῦ παρασταθῆναι καταξιῶται, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἑτέρα λύσις.

Ὁ Θεὸς ὁ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου τὰς ἀμαρτίας βαστάζων, αὐτὸς τῇ αὐτοῦ πιναγάθῳ χρηστότητι, καὶ ταῦτα πάντα, ἀδελφε, ἀναδέχεται, ὅσα νῦν ἐνώπιον αὐτοῦ τῇ ἐμῇ ἐξεῖπες ἀναξιότητι, συγχωρῶν σοι πάντα καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὁ θέλων, καὶ μένων, καὶ νέμων ἀπάντων τὴν σωτηρίαν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εἰτα οὕτως ἐπεύχεται.

Ὁ Θεὸς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὁ διὰ τοῦ προφήτου σου

Ναθάν, μετανοήσαντι τῷ Δαυὶδ ἐπὶ ταῖς ἰδίαις πλημμε-
λήμασιν ἄφρσιν δωρησάμενος, καὶ τοῦ Μανασσῆ τὴν
ἐπὶ μετανοίᾳ προσευχὴν προσδεξάμενος, αὐτὸς καὶ
τὸν δοῦλόν σου Δ. μετανοήσαντα καὶ ἐξομολογητά-
μενον τὰ ἴδια παραπτώματα πρόσδεξαι τῇ συνίθει
σου εὐσπλαχνία· σὺ γάρ εἰ, Κύριε, ὁ καὶ ἐβδόμηκον-
τάκις ἐπὶ τὰς κατεύτας ἀφιέναι τοῖς ἐν ἀμαρτίαις πε-
ριπίπτουσιν· ὅτι [ὡς] ἡ μεγαλωσύνη σου, οὕτω καὶ τὸ
ἔλεός σου. Καὶ σὺ εἰ ὁ Θεὸς τῶν μετανοούντων, με-
τανοῶν ἐπὶ πάσαις ταῖς κακίαις ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν
δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός, ὁ καλῶν δικαίους εἰς ἀγία-
σμον, καὶ ἀμαρτωλοὺς εἰς τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦς, πρόσ-
δεξαι τὴν μετάνοιαν τοῦ δούλου σου τοῦ Δ., καὶ προσ-
πίπτοντα τῇ μεγαλωσύνῃ σου ἐν ἐξομολογήσει τῶν
ἡμαρτημένων αὐτῷ ἐλευθέρωσον ὡς ἀγαθός· καὶ λύ-
τρωσαι αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκικῆς ἀμαρτίας. Λάμπρον
ἐκ πάσης ἐρρύπωμένης συνειδήσεως, καθάρισον
καὶ ἐνδυνάμωσον ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν σῶν ἐντολῶν·
καταξίωσον τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ, ἵνα διὰ
καθαρότητος ψυχῆς καὶ σώματος κατασκηνώσῃ ἐπὶ
αὐτὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα κληρονόμον ἀποδεῖξῃ τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν, χάριτι, καὶ οἰκτιρμοῖς,
καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ μεθ' οὗ
ἐδόξηται εἶ σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ
ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν.

Κύριε ὁ Θεός τῆς σωτηρίας τῶν δούλων σου, ὁ
ἐλεήμων, καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος,
ὁ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς ἡμετέραις κακίαις, ὁ μὴ βου-
λόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπι-
στρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν, αὐτὸς καὶ νῦν παρακλήθητι
ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὸν Δ., καὶ παράσχου αὐτῷ
συγγνώμην ἀμαρτιῶν, ἱλασμόν ἀνομιῶν, συγχωρῶν
αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον·
διαλλάγηθι καὶ ἔνωσον αὐτὸν τῇ ἀγίᾳ σου Ἐκκλησίᾳ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ σοι
κράτος, μεγαλωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια, σὺν τῷ
παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος,
ἀμνὲ καὶ ποιμὴν, ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου,
ὁ τὸ δάνειον χαρισάμενος τοῖς δυσὶ χρεωφειλέταις,
καὶ τῇ ἀμαρτωλῷ γυναικὶ δοὺς ἄφρσιν ἀμαρτιῶν, ὁ
τὴν ἱασιν τῷ παραλύτῳ δωρησάμενος σὺν τῇ ἀφέσει
τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ, αὐτὸς Δέσποτα, ἄνεξ, ἄφρς,
συγχώρησον τὰς ἀνομίας, τὰς ἀμαρτίας, τὰ πλημ-
μέληματα, τὰ ἐκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ,
τὰ ἐν παρακοῇ καὶ ἐν παραβάσει γινόμενα παρὰ
τοῦ δούλου σου τοῦ Δ., καὶ εἴ τι ὡς ἄνθρωπος σαρκ-
χοφορῶν, καὶ τὸν κόσμον τοῦτον οἰκῶν ἐκ τοῦ δια-
βόλου ἐπλανήθη, ἢ παρέβη, ἢ ἐπλημμέλησεν, εἴτε
ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν
ἀγνοίᾳ, εἴτε λόγῳ αἰρέσεως, εἴτε ὑπὸ κατάραν ἐγένε-
το, εἴτε ἰδίῳ ἀναθέματι ὑπέπεσεν ἢ ὀρκῷ, αὐτὸς
ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ ἀμνησίκακος Δε-
σπότης παριδὼν, τῷ σῷ λόγῳ τοῦτον μὲν λυθῆναι
εὐδόκησον, συγχωρῶν αὐτῷ καὶ τὸ ἴδιον αὐτίκα
ἀνάθεμα καὶ τὸν ὅρκον κατὰ τὴν σὴν ἄφατον φιλαν-
θρωπίαν. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ἐπάκουσόν

A Nathan Davidi de propriis delictis penitentiam agentem
veniam largitus es, et Manasses penitentis oratio-
nem suscepisti, ipse hunc servum tuum N. peni-
tentem, et confitentem propria peccata suscipe con-
sueti tibi miseratione. Tu enim, Domine, is es qui
jussisti septuagies septies dimittere iis qui in pec-
cata inciderunt. Quia sicut magnitudo tua, sic et
misericordia tua. Tu quoque Deus es penitentium,
penitens super omnibus iniquitatibus nostris, tibi-
que gloriam reddimus, Patri, et Filio, et Spiritui
sancto nunc.

Here Domine Deus, qui vocas justos ad san-
ctificationem, et peccatores ad eos justificandum,
suscipe penitentiam servi tui hujus N., et proci-
dentem magnitudini tue in confessione eorum quae
peccavit benigne libera: et redime eum ex quo-
cunque peccato carnali. Absterge eum ab omni
conscientia sordidata, illustremque et splendidum
redde: purifica, et consolera eum in operatione
mandatorum tuorum: dignum eum redde remis-
sionis peccatorum suorum, ut per animae et corpo-
ris purgationem Spiritus sanctus in ipso inhabitans
efficiat eum regni caelorum haereditatem, gratia, et
misericordia, et benignitate unigeniti Filii tui cum
quo benedictus es, et cum omniafariam sancto et
bono, et vivifico tuo Spiritu, nunc.

Domine Deus salutis servorum tuorum, qui mi-
sericors et miserator es, longanimis, et multae mise-
ricordiae, quem malitiarum nostrarum poenitet:
C qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur
et vivat; placare super servum tuum hunc N., et
præbe illi peccatorum veniam, iniquitatum propi-
tiationem, condonans illi omne delictum, sive
voluntarium sive involuntarium. Reconciliare illi,
et eum adunare sanctæ tuæ Ecclesiae per Christum
Iesum Dominum nostrum, cum quo tibi potentia,
magnitudo, et magnificentia, cum sanctissimo et
vivifico Spiritu, nunc.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, agne et pastor
qui tollis peccatum mundi, qui debitum gratiose
donasti duobus debitoribus, et peccatrici mulieri
remissionem peccatorum dedisti, qui sanationem
paralytico cum remissione peccatorum largitus es:
D ipse, Domine, parce, dimitte, condona iniquitates,
peccata, delicta voluntaria et involuntaria, sive
scienter, sive ignoranter ab hoc servo tuo N. et
inobedienter et cum pravaricatione perpetrata. Et
si quid ut homo carnem gestans, et mundi incola
a diabolo deceptus, vel transgressus est, vel im-
moderate et contra rationem egit, sive verbo, sive
opere, sive cum cognitione, sive cum ignorantia,
sive ex animi proposito, sive maledictioni supposi-
tus fuerit, sive in proprium anathema inciderit,
vel iusjurandum: ipse ut benignus, et clemens, et
malorum immemor Dominus ista præteriens, pla-
ceat tibi hunc verbo tuo absolvi, statimque illi
condona et proprium anathema, et iusjurandum
secundum inenarrabilem tuam clementiam. Here,

Domine Deus noster, exaudi me deprecantem bonitatem tuam, atque ut multum misericors noli respicere omnia ejus peccata, eumque libera ab æterna punitione. Tu enim, Domine, dixisti : *Si quem ligaveritis super terram, ligatus erit et in cælis : et si quem solveritis super terram, solutus erit et in cælis*^a. Quia tu es Deus omnis peccati expers, et peccata remittere potens, tibi que gloriam reddimus Patri que sine principio, Spirituique tuo omnimode sancto et vivifico, nunc et semper, et in sæcula.

Pater Domine, ne tradas servum tuum hunc N. in manus diaboli, ne hostes nostri prævaleant nobis. Trade in os ejus observationem mandatorum, et labiis ejus occultum sigillum ut dolose non loquatur; oculo superbo ab eo expulso, luxuriam et malitiam expurga ex animo ejus : spiritus durus et insolens, linguaque dolosa ne sint in eo. Immitte, Domine, in mentem ejus spiritum bonum, eumque expia ab omni impuro spiritu. Averte et ejice ab eo omnem miseriam : remitte illi peccatorum omne debitum. Respice de cælo, et eum exilara; in te enim speravit; et corrobora eum virtute sancti tui Spiritus, neve permittas eum a diabolo absorberi, et submergi, quia nos a morte æterna per gratiam Christi tui liberasti, cum quo et Spiritu sancto tuo bono et vivifico benedictus es, nunc.

ἐκ θανάτου αἰωνίου διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ ἀγαθῶ, καὶ ζωοποιῶ σου Πνεύματι, νῦν.

Post hæc eum surgere jubens amanter amplectitur, et bono esse animo hortatur, dicens ei :

« Ecce Dei voluntate homines amantis, et omnium salutem volentis, ad pœnitentiam confugisti, et confessus, ab omnibus prioribus operibus tuis malis liberatus es. Ne igitur per incuriam divinorum præceptorum secundis malis te prostituas, ne sint tibi, secundum evangelicum dictum^b postrema pejora primis, quibus per Dei misericordiam redemptus es : sed studiose, et pro viribus contende Dominica custodire præcepta, et salutem consequenter adipisci. »

Postea sic dicit sacerdos. Sapientia.

Lectio prophetæ Ezechielis¹⁰.

« Hæc dicit Dominus omnipotens : Iniquus si averterit se ab omnibus iniquitatibus suis quas fecit, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit justitiam, et misericordiam, vita vivet, et non morietur. Omnia delicta ejus, quæcunque fecit, non memorabuntur : in sua justitia quam fecit, vivet. Nunquid voluntate volam mortem iniqui, dicit Dominus, sicut averti ipsum a via sua pessima, et ipsum vivere? Cum autem averterit se justus a justitia sua, et fecerit injustitiam secundum omnes iniquitates, quas fecit iniquus, omnes justitiæ ejus, quas fecit, non erunt in memoria : in delicto suo quo deliquit, et in peccatis suis quæ peccavit, in ipsis morietur. Et dixistis : Non recte pergit via Do-

μου δεδομένου τῆς σῆς ἀγαθότητος, καὶ παρίδω ὡς πολυέλεος τὰ πταίσματα αὐτοῦ ἅπαντα, καὶ ἀπάλλαξον αὐτὸν τῆς αἰωνίου κολάσεως. Σὺ γὰρ εἶπας, Δέσποτα, ὅτι "Ὁν ἐὰν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένος καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς : καὶ ὃν ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένος καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς : ὅτι σὺ εἶ Θεὸς ἀναμάρτητος, καὶ δυνάμενος ἀφιέναι ἁμαρτίας, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Πάτερ Κύριε, μὴ παραδῶς τὸν δοῦλόν σου τὸν Δ. ὑπὸ χειρῶν τοῦ διαδόλου, ἵνα μὴ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐπιχειρῶσιν ἐφ' ἡμᾶς : εὖς ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ τήρῃσιν ἐντολῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς χεῖρεσιν αὐτοῦ σφραγίσῃ αὐτὸν χρυσίαν, ἵνα μὴ λαλῇ δόλον, ὀφθαλμὸν ὑπερήφανον ἀπώσας ἀπ' αὐτοῦ, στρῆνος καὶ κακίαν καθάρισον ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, πνεῦμα σκληρόν καὶ ὑπερήφανον καὶ γλώσσα δολία μὴ ᾗτω ἐν αὐτῷ. Ἐπίστησον, Κύριε, ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πνεῦμα ἀγαθόν, καὶ καθάρισον αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ἀκαθάρτου πνεύματος : ἀποτίναξον ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν ταλαιπωρίαν : συγχώρησον αὐτῷ πᾶν ἁμαρτημάτων ὄφλημα : ἐκίθλεψον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ εὐφρανὸν αὐτὸν ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπισε : καὶ ἐνδυνάμωσον αὐτὸν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός σου τοῦ ἁγίου, καὶ μὴ ἐάσης αὐτὸν καταποθῆναι ὑπὸ τοῦ διαδόλου, ὅτι σὺ ἐβρόύσω ἡμᾶς σου, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ

Εἴτα διαναστήσας αὐτὸν, ἀσπάζεταιται, καὶ εὐθυμεῖν προτρέπεται λέγων αὐτῷ :

« Ἴδου θελήματι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ θέλοντος πάντων τὴν σωτηρίαν, προσδραμὼν τῇ μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογησάμενος, πάντων σου προτέρων πονηρῶν ἔργων ἀπηλλάγης. Μὴ τοίνυν δι' ἀμελείας τῶν θείων ἐντολῶν δευτέροις κακαῖς σεαυτὸν ὑποβάλῃς, καὶ ἔσονται σοὶ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων, ὧν διὰ φιλανθρωπίαν Θεοῦ λελύτρωσαι, ἀλλὰ σπούδαςον κατὰ δύναμιν τὰς Δεσποτικὰς ἐντολὰς φυλάξαι, καὶ ἀκολουθῶς τῆς σωτηρίας τυχεῖν. »

Εἰθ' οὕτως λέγει ὁ ἱερεὺς : Σοφία.

Ἀνάγνωσις προφήτου Ἰεζεχιήλ :

« Τὰ λέγει Κύριος παντοκράτωρ : Ὁ ἄνομος ἐὰν ἀποστρέψῃ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν ὧν ἐποίησε, καὶ φυλάξῃται πᾶσας τὰς ἐντολὰς μου, καὶ ποιῇ δικαιοσύνην, καὶ ἔλεος, ζωὴ ζήσεται, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ : πάντα τὰ παραπτώματα αὐτοῦ ὅσα ἐποίησε οὐ μνησθήσονται : ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἣ ἐποίησε ζήσεται. Μὴ θελήσει θελήσω τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, λέγει Κύριος, ὡς τὸ ἀποστρέφαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρίας, καὶ ζῆν αὐτόν ; Ἐν δὲ τῷ ἀποστρέφαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι ἀδικίαν, κατὰ πᾶσας τὰς ἀνομίας ἃς ἐποίησεν ὁ ἄνομος, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν : ἐν τῷ παραπτώματι αὐτοῦ ᾧ παρέπεσε, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἡμαρτεν, ἐν αὐταῖς

^a Matth. xviii, 18. ^b Matth. xii, 45. ¹⁰ Ezech. xvi, 21 seqq.

ἀποθάνειται. Καὶ εἶπατε· Οὐ κατευθύνει ἡ ὁδὸς Ἀ Κυρίου. Ἀκούσατε δὴ, πᾶς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ· Μὴ ἡ ὁδὸς μου οὐ κατευθύνει; Οὐχὶ ἡ ὁδὸς ὑμῶν κατευθύνει; Ἐν τῷ ἀποστρέφαι τὸν δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσει παράπτωμα, καὶ ἀποθάνῃ ἐν τῷ παραπτώματι ὃ ἐποίησεν, ἐν αὐτῷ ἀποθάνειται. Καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφαι ἄνομον ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ ἥ ἐποίησε, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην, οὗτος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐφύλαξε· καὶ ἀπέστρεψεν ἐκ πασῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, ζῶν ζήσεται, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ, λέγει ὁ Κύριος παντοκράτωρ.)

Εὐαγγέλιον κατὰ Λευκᾶν.

« Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦσαν ἐγγιζόντες τῷ Ἰησοῦ πάντες οἱ τελῶνσι, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. Καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς, λέγοντες, ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἑνενήκοντα ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὑρῇ αὐτό; Καὶ εὐρὼν ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων· καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· Συγχαρήτε μοι ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἑνενήκοντα ἑννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας. Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἀπτεὶ λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὑρῇ; Καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φίλας, καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα· Συγχαρήτε μοι, ὅτι εὑρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. »

Ποίησας οὖν τρισάγιον, καὶ αὖθις τὰ τροπάρια ἤχου· δ', Τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν· ἄλλα, Διαπλέων τὸ πέλαγος, Τῇ θεοτόκῳ ἐκτενῶς νῦν προσδράμωμεν· εἶτα τὸ, Κύριε ἱλάσθητι, γ' εἰπὼν, καὶ ὡσαύτως καὶ τὸ, Κύριε, συγχώρησον, καὶ τὸ, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ μετανοίας μ' ποιήσαντες, οἱ ἀμφοτέροι ἀπολύονται. Μετὰ δὲ τὸ τελειῶσαι τὴν προγραφείσαν ἀκολουθίαν συγκαθίσας αὐτῷ λέγει· Τί, τέκνον, ἰσχύεις φυλάξαι; Κατὰ γὰρ ἰσχὺν καὶ προαίρεσιν τοῦ δεχομένου τὰ ἐπιτίμια δίδονται, καὶ οὐ κατὰ ἀναλογίαν τῶν ἡμαρτημένων αὐτῷ. Ἐνδέχεται γὰρ τὸν μὲν ὀλίγα ἁμαρτάνοντα πρόθυμον ὄντα μέγα λαβεῖν ἐπιτίμιον, ἵνα μὴ μόνον ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ στέφανον κομίσῃται· τὸν δὲ πολλὰ πταίσαντα ῥάθυμον ὄντα μικρὰν ἔχειν ἐπιτίμην, ὥς ἂν μὴ καταποθῇ τῷ βάρει, καὶ ῥαθυμῆσας ἀφήσῃ πάντα· οὐ γὰρ προσετάγημεν βάρη κουφίζειν καὶ βάρη ἐπιτιθεῖν. Χρηστὸς γὰρ ἐστὶν ὁ τοῦ Χριστοῦ ζυγός, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρόν. Διακρίνειν δὲ ὀφείλει φιλευσπλάγχυνος καὶ προσώπων διαφορὰν, καὶ καιρῶν, καὶ τόπων, καὶ γνώσεως, καὶ ἀγνώ-

mini. Audite, nunc omnis domus Israel: Nunquid via mea non recte perget? Nunquid via vestra recte pergit? In avertendo se justum a justitia sua, et faciet delictum, et morietur in delicto quod fecit, in ipso morietur. Et in avertendo se iniquum ab iniquitate sua, quam fecit, et faciet iudicium et justitiam: hic animam suam custodivit, et avertit se ab omnibus impietatibus suis, quas fecerat: vita vivet, et non morietur, dicit Dominus omnipotens. »

Evangelium secundum Lucam ¹¹.

« In illo tempore erant appropinquantibus ei omnes publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei, et Scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, et perdiderit unam ex illis, non dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia. Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et everrit domum, et quærit diligenter, donec inveniat? Et cum invenerit, convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdidderam. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente. »

Cum igitur trisagion perfecit, et iterum troparia toni quarti, *Humilem animam meam*. Alia, *Enavigans pelagus, Ad Dei Genitricem sedulo nunc confugiamus*. Postea cum ter dixit, *Domine, placatus esto*: similiter et hoc, *Domine, parce*; et, *Kyrie eleison imas*, et pœnitentiis quadraginta factis, utrique cessant. Suprascripta officii consequentia peracta ipsi assidens dicit, *Fili, quid vales observare?* pœnæ enim imponuntur secundum vires et voluntatem eas susipientis, et non secundum peccatorum proportionem. Contingit enim eum qui pauca peccavit, cum animo est bono, et prompto, pœnas sive epitimia magna libenter accipere, ut non modo peccatorum remissionem referat, sed etiam coronam: istum vero qui multa peccavit, cum animo est remisso et segni, castigatione affici parum severa, ne pœnæ gravitate absorbeatur, et animo languens omnia deserat. Non enim jubemur gravia reddere levia, et gravia imponere. Suave est enim Christi jugum, et onus leve. Dijudicare enim debet amanter, et clementer differentiam, et personarum,

et locorum, et scientiæ, et ignorantiae, et in omnibus sanctorum Patrum scopum et mentem presse sectari. Sic enim ait sanctus Chrysostomus: « Pœnitentia tempore non judicatur, sed animi dispositione. » Magnus Basilius conformiter: « Ista tempore non judicamus, sed in modum formamque pœnitentiæ mentem intendimus. » Præterea humanissimus Chrysostomus Ninivitas multis non opus habuisse diebus ut pœnitentiam agerent, sed tribus solis: latronem vero ne quidem tot horarum, sed satis illi fuit ad pœnitentiam illud temporis spatium quo verbum pronuntiavit, ita ut in momento paradisum intraverit. Hæc igitur cognoscens ne accurate secundum canones epitimia definias, sed secundum personæ qualitatem: sic autem cum viris te geres. Erga mulieres autem diligenti et accurata inquisitione uti debes. Procedunt enim ad usque magias et veneficia, et alia opera propudiosa, quorum vel meminisse horrendum est, nedum peragere. Polluunt quoque per menstrua sua consueta viros suos istorum ignaros. Cum autem confitentur, permittere non oportet eas detecto esse capite. Hoc enim monitum viris datum est. Procedunt igitur mulieres usque ad varias cædes, non modo in conceptionibus suis, verum etiam in puerperiis. Eorum enim nonnullæ ope cujusdam herbæ singulis mensibus eadem patrant, ut ego humilis Dei servus miserandum hoc cum omnibus superscriptis confessione excepi. Quapropter postquam hæc omnia percurrenit, eas interrogare oportet, et præsertim viduas et monachas quot puerulos occiderunt, quot modis et qualibus hoc perpetrarunt. Aliud enim est pharmacum ebibere, quo fiat ut non amplius filios procreare possit, quod omnium gravissimum est: aliud vero id per intrita quædam præstare, quod prædicto levius est. Istud vero, per herbas quasdam singulis mensibus fetum excutere omni cæde perniciosius est, illique nisi desistat, ad mortem usque non communicare epitimium tribuitur. Mulieres cum ab ecclesiis separatæ sunt, capitis inclinationes sine prostrationibus faciant. Nec hæc tantum mulieres faciunt, sed etiam non secus ac viri polluantur; illæ etiam quæ in virginitate degunt, et nullam qualemcunque viri experientiam habent. Hactenus de diligenti et accurata confitentium inquisitione, eorumque differentia.

Castigationes autem, earumque differentiae eadem sunt. Quæcunque perpetrata sunt ante annum tricesimum sive a viris, sive a mulieribus, facile et celeriter condonentur, qualiacunque sint, ita ut duorum aut trium annorum pœnam non excedant, nisi cædes sit quælibet, magnaue aliqua sanguinis permistio, sive incestus. Eorum vero quæ post annum tricesimum perpetrantur, pœnæ in annum tertium et quartum extenduntur. Ubi vero cædes est una, aut plures, aut magnorum incestorum aliquod, veluti cum sorore germana, sive ex patre, sive ex matre, vel filii uxore, vel susceptrice, vel eorum qui duas sorores matrimonio aut contubernio sibi

σίας, καὶ ἐν πᾶσι τῷ σκοπῷ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐξακολουθεῖν. Καὶ γὰρ ὁ μὲν θεῖος Χρυσόστομος οὕτω φησὶν: « Οὐ χρόνῳ κρίνεται μετάνοια, ἀλλὰ διαθέσει ψυχῆς. » Ὁμοφώνως δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι: « Οὐ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανόιας προσέχομεν. » Ἔτι δὲ ὁ φιλανθρωπώτατος Χρυσόστομος, ὅτι: « Οἱ Νινευῖται οὐ πολλῶν ἐδεήθησαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ μετανοῆσαι, ἀλλὰ τριῶν μόνον. Ὁ δὲ ληστής οὐδὲ ὥρων τοσούτων ἐδεήθη, ἀλλὰ τὸ διάστημα οὗ εἴρηκε ῥήματος ἤρξασεν αὐτῷ εἰς μετάνοιαν, ὡς ἐν ἀκαριαίῳ τοῦ παραδείσου ἐντὸς γενέσθαι. » Ταῦτα οὖν εἰδὼς, μὴ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν θείων κανόνων διορίζειν τὰ ἐπιτίμια, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ προσώπου. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ ἀνδρῶν. Ἐπὶ γὰρ γυναικῶν πολλὴν ὀφείλει τὴν ἐρευναν καὶ τὴν ἀκρίβειαν ποιεῖσθαι. Φθάνουσι γὰρ καὶ ἕως μαγείων καὶ φαρμακειῶν, καὶ ἐτέρων αἰσχροεργιῶν, ὧν καὶ τὸ μνησθῆναι φρικτὸν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ διαπράξασθαι. Μολύνουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς συνηθείοις τῶν καταμενιῶν αὐτῶν μὴ εἰδότας τοὺς ἀνδρας. Τούτων μέντοι ἐξομολογουμένων οὐ δεῖ τὴν κεφαλὴν ἀκατακάλυπτον εἶναι. Τοῦτο γὰρ τοῖς ἀνδράσι προτέτραπται. Φθάνουσι τοίνυν αἱ γυναῖκες καὶ μέχρι φόνων διαφόρων ἐν ταῖς συλλήψεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς τελείαις ἀποκυήσεσι. Τινὲς γὰρ αὐτῶν καὶ κατὰ μῆνα φόνον ποιοῦσι διὰ τινος βοτάνης, ὡς ὁ ταπεινὸς ἐγὼ μετὰ τῶν παραφέντων πάντων καὶ τοῦτο ἀνεδεξάμην τὸ ἐλεεινόν. Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὸ πάντα διεξελεῖν ἐρευνᾶν δεῖ πόσα ἐφόνευσαν παιδία, καὶ μάλιστα αἱ μονάζουσαι: καὶ διὰ ποίων καὶ πόσων: ἄλλο γὰρ τὸ πιεῖν φάρμακον καὶ μηκέτι παιδοποιῆσαι, ὃ καὶ βαρύτερον πάντων: καὶ ἕτερον τὸ διὰ τριμμάτων, ὃ τοῦ προῤῥηθέντος κουφότερον. Τὸ δὲ διὰ βοτάνης κατὰ μῆνα ἐμβρυον ἀποτίθεσθαι, πάντων φόνων ἐλεθριώτερον, ὃ καὶ ἕως θανάτου τὸ ἐπιτίμιον ἔχει, ἂν τοῦτο οὐκ ἀποκόψῃ, μὴ κοινωνεῖν. Αἱ γυναῖκες ὅταν κεκομμέναι εἰσὶ τῆς ἐκκλησίας μόνον προσκυνήσεις ποιεῖτωσαν χωρὶς μετανοιῶν. Οὐ μὲν δὲ, ἀλλὰ καὶ μαλακίζονται αἱ γυναῖκες ὡς οἱ ἄνδρες: καὶ αὐταὶ δὲ παρθελεύουσαι καὶ ὁλως μὴ εἰδυῖαι παῖραν ἀνδρὸς τὴν οἰανοῦν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐρεῦνης καὶ διαφορᾶς τῶν ἐξομολογουμένων.

Αἱ δὲ ἐπιτιμήσεις καὶ αἱ διαφοραὶ εἰσὶν αὗται. Ὅσα ἐγένοντο πρὸ τριάκοντα χρόνων ἐν τε ἀνδράσι ἐν τε γυναιξίν, εὐσύγγνωστα καὶ ταχυσυγχώρητα ἔστωσαν οἷα καὶ εἰσιν, ὥστε καὶ ἕως τριῶν ἢ δύο ἐτῶν ἔχειν τὴν ἐπιτίμην, ἐὰν οὐκ ἔστι φόνος οἷος δὴποτε οὔτε μεγάλη αἰμομιξία. Ἐὰν δὲ μετὰ τριάκοντα χρόνων γεγόναι, καὶ ἕως τρία καὶ τέσσαρα. Ὅπου δὲ ἔστι φόνος ἢ καὶ φόνος καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν αἰμομιξιῶν, ἤτοι περὶ γνησίας ἀδελφῆς, ἤγουν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἢ υἱοῦ γυναικὸς, ἢ συντέκνου, ἢ τῶν δύο ἀδελφᾶς λαμβανόντων εἰς συνοικέσιον, ἢ εἰς τὰς μητρυιὰς αὐτῶν ἐπιμαίνόμενοι, ἔτη ἑβ'. Ἐὰν δὲ τύχῃ θυγατὸς ἢς ἐδέξαντο ἢ εἰς ἰδίαν μητέρα, ἢ

εις ἰδίαν θυγατέρα, ἔτη ιε'. Ἐάν δέ τις κατὰ φύσιν ἡμαρτε μόνον καὶ οὐ περιέπεσεν εἰς τὰ παρὰ φύσιν, οὔτε εἰς αἰμομιξίας οἷα καὶ εἰσι καὶ ὅσα, καὶ ἕως χρόνου, ἢ καὶ ἡμισυ ἐπιτιμᾶσθαι· ἐάν δὲ ἐπὶ γυναικα φόνου τινὲς διάφοροι, καὶ μαγεῖαι ἐπράχθησαν ἢ καὶ ἕως τῶν παρὰ φύσιν, καὶ ἕως ὅκτῳ, καὶ δέκα ἐπιτιμᾶσθαι αὐτὰς ἐτῶν.

annum puniri oportet. Si autem a mulieribus cædes sunt præter naturam processum fuerit, ad octennium et decennium eas puniri oportet.

Καὶ ταύτας δὲ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἐπιτιμῆσεις περὶ τῆς κοινωνίας ὀρίζομεν. Πάντων γὰρ βαρύτερον ἁμάρτημα τὸ ἀναξίως κοινωνεῖν. Ὁ καὶ διέλαθεν ἡμᾶς ἐρωτᾶσθαι τοὺς ἐξομολογουμένους μετὰ τὴν ἅπασαν τῶν ἁμαρτημάτων ἐξομολόγησιν, τὸ, εἰ ἄρα τὰ προεξομολογηθέντα ποιῶν ἐκοινώνει· ὅπερ ἐάν εἴπῃ, Ναί· καὶ μάλιστα ἐξω τοῦ Πάσχα, τοῦτο πάντων χεῖρον εἶναι· οἷον καὶ ἐστὶ τῶν ἐλαχίστων παράπτωμα, ἦτοι τὸ ἁμάρτημα· καὶ πλεῖον τὴν ἀποχὴν ποιεῖν τῆς ἀχράντου κοινωνίας.

Περὶ δὲ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ εὐχῆς, ὡς ἡ ἐκάστου δύναται φύσις καὶ γνώμη καὶ προαίρεσις καὶ ἰσχύς καὶ διάθεσις· ἡμεῖς δὲ δύο τέως διαφορὰς ἔχομεν ἐξ ὧν καὶ ποιούμεν καὶ δίδομεν τοῖς ἡμῖν ἐξομολογουμένοις. Οἷον καὶ ἐστὶν, ἢ οἷα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἐν τοῖς μεγάλως καὶ μικρῶς ἡμαρτηκόσι. Προεῖπομεν γὰρ ὅτι ἐν τοῖς ἐξομολογουμένοις ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἀναδεχομένοις ἡ ἐλαφρὰ καὶ ἡ βαρεῖα τῶν ἐπιτιμίων δόσις. Ἡ γὰρ τοῦ ἐξομολογουμένου ἀδίστακτος πίστις τε καὶ ἐξ ὧν ἔχει μετάδοσις, ἣν C που ὁ μακάριος Ἀπόστολος καρπὸν πίστεως ἐπιλέγει, καὶ ἡ τοῦ ἀναδεχομένου τὸν ἐξομολογούμενον εὐσύγκριτος κρίσις καὶ γνώσις καὶ συμπαθὴς συγκατάβασις πάντα ἐλαφρὰ οἶδε καὶ τὰ περὶ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ κοινωνίας, καὶ μάλιστα εἰ τύχῃ ὁ ἐξομολογούμενος ἵνα πρὸ τοῦ ἐξομολογήσασθαι ἀπέκοψε τοῦ ἁμαρτάνειν, ἢ ὁμολογεῖ καὶ ἀπὸ τῆς ἐξομολογήσεως ἀποκόπτειν. Πολλοὶ γὰρ εἰσι καὶ ἐξομολογοῦνται καὶ λυποῦνται, ἀλλ' ὅμως ἢ φύσει, ἢ κλοπῇ, ἢ κακογνωμίᾳ, ἢ καὶ πονηρᾷ συνηθείᾳ πάλιν σφάλλονται καὶ περιπίπτουσιν ἁμαρτήμασιν. Οἱ τοιοῦτοι τοίνυν ἵνα πάντοτε ἐξομολογῶνται ὁσάκις ἐάν πέσωσιν. Ἐάν δὲ καὶ τὰ ἐπιτίμια αὐτῶν πληρώσωσιν, ὅσα ἂν ἔτη ἐλάβον παρὰ τοῦ δεσμεύσαντος αὐτοὺς, καὶ μέλλουσι κοινωνεῖν ἀποπληρώσαντες, D μηδὲ τότε κοινωνεῖτωσαν εἰ ὅλως αὐτοὺς ἐλεῶσιν, ἀλλὰ παραφυλαττέσθωσαν τὴν ἀχράντον κοινωνίαν ἕως ἂν ἀποκόψωσιν· ἐλέους γὰρ καὶ τούτου ἕνεκα μόνον ἐν τῇ κρίσει ἀξιωθήσονται.

donec peccare destiterint: hujus enim rei causa buntur.

Ἐπειδὴ δὲ εἰσὶ τινες βίᾳ ἕως μηδὲ ἐν τῇ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ κρατῆσαι ἑαυτοὺς ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἰσχύοντες, καὶ αὐτοὶ δὲ πολλάκις οἱ γυναῖκας ἔχοντες, χρὴ μετὰ τὸ πληρῶσαι καὶ αὐτοὺς τὰ αὐτῶν ἐπιτίμια· ἐάν ἔλθωσι χρόνοι πλεῖστοι καὶ οὐκ ἔχωσι πῶς κοινωνῆσαι διὰ τὸ ἀεὶ αὐτοὺς περιπίπτειν ἁμαρτήμασι, κρατεῖτωσαν καὶ τὴν ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν

A copulant, vel in novercas furunt, in annum duodecimum poena prorogatur. Si vero filia potiatur quam de fonte suscepit, vel in propriam matrem, vel in propriam filiam, in annum usque decimum quintum. Si vero secundum naturam tantum peccavit, nec in ea quæ præter naturam sunt incidit, nec in incesta qualiacunque sint, et quota, in annum aut sesqui

variae et magiæ factæ sunt, vel usque ad ea quæ

Has differentias et punitiones de communione decernimus: peccatum enim omnium gravissimum est, indigne communicare. Istius rei a confitentibus interrogatio post omnium peccatorum confessionem nos fugerat, scilicet, an præconfessa operatus communicaverit. Cum dixerit, Ita: maxime autem extra Pascha, hoc omnium pejus, licet offensa sit de minimis, veluti simplex peccatum; longior abstinentia immaculatæ communionis illi est imponenda.

Quod vero ad cibum, potum et orationem attinet, quantum uniuscujusque natura, ingenium, electio, virtus, et dispositio ferre poterit. Nos autem hactenus duabus differentiis usi sumus secundum quas agimus, et nobis confitentibus pœnitentias imponimus. Qualem illud sit, vel qualia peccata; si inter eos reponendus qui magnam vel parva peccarunt; antea enim diximus quod confitentibus, ut et confessoribus, levis est, et gravis poenarum impositio. Nam certa et indubitata confitentis fides, et eorum quæ possidet distributio, quam beatus Apostolus alicubi fidei fructum vocat¹², et confessoris selectum iudicium, et cognitio, facilisque et compatiens accommodatio levia omnia decernit, sive cibum spectent, sive potum, sive communionem, præsertim si contingat confitentem ante confessionem a peccato destitisse, aut pollicetur se confessione facta destitutum. Multi enim confitentur, et de peccatis dolorem concipiunt et tristitiam; attamen vel natura, vel subreptione, vel mala et deliberata animi sententia, vel prava consuetudine iterum dejiciuntur, et in peccata incidunt. Igitur qui sunt ejusmodi semper confiteantur quoties ceciderunt. Si vero epitimia ipsorum compleverint, tot scilicet annos quot ab eo qui eos ligavit acceperunt, et velut his completis jam communicaturi sunt, si omnino sui ipsius misererentur, neque tunc communiceant, sed differant et reservent immaculatam communionem, solum in die iudicii misericordia digni cense-

Cum vero nonnulli sunt qui præ habitudinis violentia seipsos a peccatis ne in ipsa quidem magna Quadragesima continere possunt. cujusmodi sunt sæpe etiam ii qui uxores habent, oportet et ipsos pœnitentiis completis si transeant anni multi, nec habeant qua ratione communiceant, eo quod semper in peccata incidunt, continere se a peccato saltem

¹² Joel. II, 12.

totam sanctam Quadragesimam, et cum timore et tremore tribus Paschatis diebus communicare. Hoc autem hæsitanter dicimus, eo quod a spurcitiis carnalibus abstinere non possunt, non quod hoc fiat secundum aliam canonicam communionis differentiam. Si vero in magna Quadragesima qui tales sunt in mollitiem inciderint, neque sic communicent. Si enim a sanctis Patribus decretum sit eos qui inciderint in miserandum illum animi morbum, omnibus dominantem, quem omnino derelinquere difficillimum, quadraginta tantum diebus a communione arcendos esse, nonne multo magis erit in Quadragesima observandum, cum id de cæteris et communibus anni diebus definierint?

Differentiæ servandæ in cibo, potu et oratione.

Cum mea quidem sententia duæ sint, ut supra dixi, duæ quoque sunt poenitentiarum differentiæ, sicut humilis ego erga omnes ista usurpare soleo. Sæpius peccantes et infirmi juvenes et senes, mulieres et viri, monachi et monachæ, præter eos qui sacris ordinibus imbuti sunt. Sacerdotes enim et episcopi, et diaconi qui in gradu sunt, vel eorum uxores, ad peccatorum confessionem suscipiendi non sunt, nisi secundum Deum securitatem eorum confessoribus fecerint, quod si alicujus criminis rei sunt quod eos a sacris ordinibus exercendis prohibeat, non amplius sacris ministrare audebunt. Ejusmodi enim non datur poenitentia, qualiscunque illa sit, sive cibi, sive potus, nequidem omnino a communione abstinentia, sed sola a sacro ministerio cessatio. Nihil autem abdicat sacerdotem sacerdotii functione nisi, alteri mulieri præterquam suæ misceatur. Si enim vel in unam solum inciderit, sacrificandi potestate abdicatus est, licet martirium decertaret, et mortuos suscicaret. Sunt autem aliæ nonnullæ contaminationes in quas si sacerdos inciderit, et præsertim monachus, vel eorum aliquis qui sine uxore consecrantur, a sacro ministerio ad tempus cessare debent, et iterum sacris operari. Sicut statuit beatus Basilius de diaconis et presbyteris sic dicens: «Diaconus labiis pollutus, et eo usque se peccasse confitens, a sacro ministerio cohibebitur, communionis tamen cum diaconis participatione dignus habebitur.» Idem de presbytero judicium: «Si quis ultra peccasse deprehensus fuerit, in qualicunque sit gradu, deponatur.» Quid vero hoc est, labiis esse pollutum? Hoc ego non scribo, licet illud probe sciam. Qui hoc perpetraverit, declarabit. Age, tamen breviter pro viribus et pro cognitione nostra dicemus de sacerdotibus, de quibus jam verba fecimus, simul autem et de iis qui ad sacerdotium evehi merentur, necnon de laicis, quousque nempe et qualiter judicentur.

Viri vel mulieres qui sine necessitate, hoc est, nullo adigente timore humano vel paupertate, cum ethnicorum corporibus sese contaminarunt: illi quidem sine legitimis uxoribus mariti existentes, vel mulieres legitimis viris conjunctæ, tribus annis

πᾶσαν το μή ἁμαρτῆσαι, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὰς τρεῖς τοῦ Πάσχα κοινωνεῖτωσαν ἡμέρας. Τοῦτο δὲ κατὰ ἀπορίαν τὸ μηδέποτε ἑαυτοὺς ἀπὸ σαρκικῶν μολυσμῶν κρατῆσαι δύνασθαι, καὶ οὐ κατὰ ἄλλην γενέσθαι λέγομεν διαφοράν. Ἐὰν δὲ καὶ εἰς μαλακίαν εἰ τοιοῦτοι πέσωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ Τεσσαροκοστῇ, μηδὲ οὕτω κοινωνεῖτωσαν. Τὸ γὰρ ἐλεεινὸν τοῦτο καὶ παντοκράτητον καὶ δυσάποστατον πάθος, εἰ καὶ μόνας τεσσαράκοντα ἡμέρας παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν κεκανόνισται Πατέρων τὸ μή κοινωνεῖν τοὺς ἐν τούτῳ παραπίπτοντας, ἀλλ' ὅμως τὰς ἄλλας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέρας, οὐχὶ δὲ τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ὁρίζεται;

Περὶ βρώσεως, καὶ πόσεως, καὶ εὐχῆς διαφορᾶς.

Δύο δὲ αὗται, ὡς προεῖπον ἀνωτέρω, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην αἱ δύο τῶν ἐπιτιμιῶν διαφοραὶ ἔστωσαν, ὡς ὁ ταπεινὸς ἐγὼ εἰς πάντας εἴωθα διδόναι. Πολυαμαρτῆτους ἀσθενεῖς νέους καὶ γέροντας, γυναῖκας καὶ ἄνδρας, μοναχοὺς καὶ μοναζούσας, παρεκτός τῶν ἱερωμένων. Ἱερεῖς γὰρ καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐμβάθμους διακόνους ἢ τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας οὐ χρὴ δέχεσθαι εἰς ἐξομολόγησιν, ἕως ἐπὶ Θεοῦ πληροφορησῶσιν οἱ τοιοῦτοι τοὺς ἀναδεχομένους αὐτοὺς, ὅτι ἐὰν τι ἔχωσιν ἔγκλημα τὸ ἀπειργόν, ἦτοι τὸ ἀποπαῦον αὐτοὺς ἱερατεύειν, μηκέτι τολμῶσιν ἱερατεῦσαι. Τοῖς γὰρ τοιούτοις οὐ δίδοται οἰαδήποτε ἐπιτιμῆσις, ἢ βρώσεως, ἢ πόσεως, ἢ κοινωνίας τὸ σύνολον κράτησις, ἀλλ' ἢ μόνον παύσις τῆς ἱερωσύνης. Οὐδὲν οὖν παύει τὸν ἱερέα τοῦ μή ἱερατεῦειν, ἀλλ' ἢ μόνον ἔξω νομίμου γυναικὸς εἰς ἑτέραν ἐὰν πέσῃ. [Εἰς] μίαν γὰρ καὶ μόνον ἐὰν πέσῃ, οὐκ ἔτι ἔχει ἐξουσίαν ποτὲ ἱερατεῦειν, ἐὰν ἔχει ἀγωνίσασθαι τοῦ καὶ νεκροὺς ἐγεῖραι. Ἄλλοι δὲ εἰσι μολυσμοὶ τινες, εἰς οὓς ἐὰν περιπέσῃ ἱερεὺς, καὶ μάλιστα μοναχός, ἢ τῶν χωρὶς γυναικὸς χειροτονουμένων λαμβάνειν τινὸς πρὸς καιρὸν στάσιν τῆς ἱερωσύνης ἦτοι ἱερουργίας καὶ πάλιν ἱερουργεῖτω. Καθὼς ὁ μακάριος Βασίλειος περὶ διακόνων καὶ πρεσβυτέρων οὕτως ἐφάσκει, ὅτι «Διάκονος ἐν χειλέσι μιανθεὶς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας τῆς μὲν λειτουργίας ἐπισχεθῆσεται, τοῦ δὲ μετέχειν τῆς κοινωνίας μετὰ τῶν διακόνων ἀξιωθῆσεται.» Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πρεσβυτέρως: «Εἰ δὲ τις πλεῖον φωραθεῖν τούτου ἡμαρτηκὼς ἐν οἷῳ ἢ ἢ βαθμῇ καθαιρεῖσθω.» Τί δὲ ἐστὶ τὸ, ἐν χειλέσι μιανθεῖς; Ἐγὼ μὲν οὐ γράφω, καὶ περ σαφῶς εἰδώς. Ὁ δὲ πράξας φανερώσει τούτο. Ὅμως περὶ ὧν εἰρήκαμεν ἱερέων, ὁμοῦ δὲ καὶ περ τῶν ἀξίων εἰς ἱερουργίαν ἐλθεῖν, καὶ περὶ λαϊκῶν καὶ ἕως πόσου ταῦτα καὶ ποίοις κρίνονται, φέρει διὰ βραχέων, ὅση δύναμις καὶ ὡς ἴσμεν, ἐροῦμεν.

Οἱ μὲν ἀνάγκης χωρὶς, τοῦτ' ἐστὶ φόβου ἀνθρωπίνου ἢ πτωχείας, ἐν ἐθνικοῖς ἐμολύνθησαν σώμασι ἄνδρες ἢ γυναῖκες: οἱ μὲν χωρὶς γυναικῶν νομίμως ὄντες ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἅμα ἀνδρῶν νομίμων τρεῖς ἔτιαν μὲν ἔστωσαν ἀκοινωνῆται μετὰ καὶ τῶν μετὰ

ταῦτα γεγραμμένων περὶ βρώσεως, καὶ πόσεως, καὶ εὐχῆς ἐν τόπῳ ἐπιτιμίων· εἴ τι ἂν καὶ οἷον προαιροῦνται ἀπὸ τῶν τριῶν. Οἱ δὲ νομίμους ἔχοντες γυναῖκας, ἢ γυναῖκες ἄνδρας, καὶ ἐν τέσσαρσι ἢ πέντε ἔτεσιν ἐπιτιμάσθωσαν, καὶ μάλιστα εἰ τύχοι ἐν ἑτέροις περιπεσεῖν ἁμαρτήμασιν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ φόβου καὶ ἐξουσίας ἢ διὰ πτωχείαν, ἓνα χρόνον ἢ δύο ἐπιτιμάσθωσαν. Ἰερωμένων δὲ γυναῖκες, τοῦτ' ἔστι διακόνων, ἢ πρεσβυτέρων, ὅπου ἂν παραπέσωσι, τριετίαν ἐπιτιμάσθωσαν ὡς τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν φονεύσασαι· οὐκ ἔτι γὰρ ἐκείνοι ἱερουργήσουσιν, εἰ μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν συμβῇναι ἕως ἅπαξ θελήσωσιν. Ἱερεῖς δὲ καὶ διάκονοι ὅπου ἂν παραπέσωσιν, εἰ καὶ ἅπαξ καὶ μόνον ἢ πτωσίς γένηται, μηκέτι τὸ σύνολον ἱερουργήσωσι· κοινωνήσωσαν δὲ ὅτε καὶ θέλουσιν, καὶ ἀναγνώστου τάξιν ἐχέτωσαν, ὅσα οἶδεν ἀναγνώστης ἀνευθριάστω, ἐνεργοῦντες. Ἀναγνώστης δὲ ἂν πέσῃ, ἢ ἡ τοῦτου γυνή, οὐκ ἔτι τὸν ἀναγνώστην περὶ πτωχῶν προκόπτειν, ἀλλὰ μένειν ἀπρόκοπον. Ἐάν δέ τις παιδίον ὢν ἢ κοσμικῇ ἢ μοναχικῇ τάξει, ἢ καὶ παπαδότης, φθαρῇ δὲ ὑπὸ τίνος ἀνδρός, εἰ μὲν εἰς τοὺς μηρούς ἢ μόνον, ἐπιτιμάζεσθαι μὲν καὶ τὰ μάλιστα, εἰ ἅπαξ καὶ δις ἐγένετο· εἰ δὲ πλεῖον τούτου, τοῦτ' ἔστιν εἰς ἀφεδρώνα, μηδὲ τὸ σύνολον ἔρχεσθαι εἰς διακόνου ἐμβάθμου ἢ ἱερέως ἀξίαν. Εἰ γὰρ καχεῖνος οὐκ ἤμαρτεν, ἀλλ' ὅμως τὸ σκεῦος ἐρράγη, καὶ οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν ἱερουργῆσαι· ἐμολύνθη γάρ. Εἰ δὲ καὶ εἰς μαλακίαν πέσῃ πρὸ τοῦ ἱερουργηθῆναι, μὴ εἰδώς τί ἐστι, καὶ ὅτι ἀπείργει αὐτὸν τοῦ μὴ δέξασθαι ἱερωσύνην, ἢ κατὰ ἀγνωσίαν ἢ παρ' ἄλλου ψυχοφθόρου ἢ ἀγνώστου τοῦτο ἐδιδάχθη, ἔστι δὲ ὁ ἄνθρωπος ἢ σοφός, ἢ εὐλαβής, ἢ καὶ κατὰ ἀμφοτέρω, ἐπιτιμάσθω πρότερον, καὶ εἰθ' οὕτως ἀξιούσθω. Εἰ δὲ μετὰ τὴν ἱερωσύνην εἰς τοῦτο ἐάλω, κατὰ τὸν σκοπὸν ὃν προεῖρήκαμεν, ἢ κατὰ ἀγνοίαν, ἢ κατὰ ψυχοφθόρου διδαχθεὶς μὴ εἶναι κακὸν, λαμβανέτω χρόνον ἐπιτίμιον, κρατούμενος καὶ τοῦ ἱερουργεῖν, καὶ οὕτως ἱερουργείτω. Εἰ δὲ καὶ δευτερώσει, ἢ τριτώσει, μηκέτι ἱερουργείτω, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ἀναγνώστου τάξιν ἐρχέσθω. Ἐάν δέ τις ἐκλεψῇ κεφαλαιώδη κλέμματα, μὴ ἐρχέσθω εἰς ἱερωσύνην. Ὅμοίως δὲ εἰ μετὰ τὴν ἱερωσύνην, μηκέτι ἱερουργείτω. Ὁσαύτως καὶ οἱ χωρὶς ἱερωσύνης κλέπτοντες μὴ ἐρχέσθωσαν εἰς ἱερωσύνην ποτέ, ἀλλὰ τὸ τῶν πόρων λαμβανέτωσαν ἐπιτίμιον.

Amplius sacrificet. Eadem esto ratio eorum qui nunquam assequantur, sed fornicantium pœnitentia

Τῶν δὲ ἐξιγγελλόντων εἰς τὸν τρόπον παρ' ἐμοὶ διαφέροντες ἀλλήλων δέκα. Ἐτερος ὁ ὀλίγον ἁμαρτήσας καὶ αὐτοπροαιρέτῳ γνώμῃ μετανοήσας, ὃς καὶ εἰς ἓν πρόσωπον· καὶ ἕτερος ὁ πολλάκις καὶ εἰς πολλὰ ἀλοῦς πρόσωπα· καὶ ἕτερος ὁ κατὰ φύσιν μὲν ἁμαρτήσας, ἴσως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον· χρονίως δὲ καὶ ἕως γήρως· ἕτερος δὲ ὁ παρὰ φύσιν ἁμαρτήσας, τάχιον δὲ ἀποκόψας, διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον· καὶ ἕτερος ὁ δι' ἀσθένειαν, καὶ περίστασιν συμφορᾶς εἰς ἐξομολόγησιν ἐλθὼν, ἢ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ ἐξομολογησάμενος, καὶ θανὼν· καὶ ἕτερος ὁ παυσά-

A communione privandi sunt vice epitimiorum in cibo, potu, et oratione secundum quod aliquid ex his tribus elegerint, ut posthæc describetur. Qui vero legitimas habuerint uxores, vel uxores legitimos viros, quatuor vel quinque annis plectuntur, præsertim si contingat eos aliis succumbere peccatis. Si vero cum timore, et alterius potestate adacti, aut propter paupertatem, annum aut duos puniuntur. Sacratorum vero mulieres, hoc est, diaconorum et presbyterorum, cum in hæc inciderint, triennium puniuntur, veluti quæ maritos suos occiderint: non enim amplius sacris ministeriis operabuntur, si postea cum mulieribus suis vel semel congregari voluerint. Sacerdotes et diaconi si vel semel ceciderint, solumque casus fiat, nullo modo postea sacra administrabunt: communicent vero cum voluerint, electoris gradu potiantur, quæ lectoris sunt munia confidenter exercentes. Lector vero si ceciderit, vel ipsius uxor, ultra lectoris gradum promoveri non poterit, sed permanebit non amplius promovendus. Si vero quis puer vel sæcularis, vel monachus, vel etiam clericus, sive lector, ab aliquo corruptus est, si solum intra coxas, epitimpio castigandus est, maxime si semel et bis hoc contigit. Quod si ultra hoc aliquid in ipsum perpetratum est, hoc est, in posteriora, nullo modo ad diaconi vel sacerdotis dignitatem perveniet. Licet enim ipse non peccaverit, vas tamen ipsius disruptum est, et non licet ipsi sacra ministrare; est enim pollutus. Si in mollietate incidit ante consecrationem, nesciens quid hoc esset, et quod hoc prohibet ipsum a sacerdotii susceptione, vel propter ignorantiam, vel quod sic ab animarum corruptore et ignorante edoctus fuerit; vir tamen est vel sapiens, vel pius, vel utrumque puniatur prius, pœnaque exsoluta sacerdotio dignus habeatur. Quod si post sacrum ministerium susceptum in hoc crimine ea ratione quam prædiximus, deprehensus est, vel propter ignorantiam, vel quod hoc non esse malum ab aliquo animarum corruptore edoctus sit, unius anni pœnitentiam accipiat a sacro ministerio abstinens, et sic postmodum sacris operetur. Quod si his terve hoc iteraverit, non amplius sacris ministret, sed in lectoris ordinem descendat. Si quis furta capitalia furatus fuerit, sacrum ministerium non adipiscatur. Similiter si post adeptum sacerdotium hoc perpetraverit, non plectantur.

Decem sunt apud me confitentium species a se invicem differentes. Alius pauculum, et uno modo, peccavit, et sponte pœnitet; alius sæpius, et multis modis; alius secundum naturam, et uno forsau modo, sed in eo perseveravit, etiam usque ad senectutem; alius præter naturam peccavit, statim vero resipuit, et abstinuit propter Dei timorem; alius qui infirmitate actus, vel calamitatis circumstantia ad confessionem se accingit, vel in ipsa morte confitetur, et moritur; alius qui a peccato cessavit, quaecunque illud fuerit, et postea sic peccata con-

libram unam nibere. Si vero quis potest omnino A tribus illis diebus abstinere a vino, mercedem magnam reportabit. Attamen uniuscujusque natura, ingenium, mores, et habitudo ab eo qui ipsius confessionem suscipit, dijudicari, et definiri poterit etiam ultra mensuram. Decernimus autem sæcularibus ut a carne abstineant duabus Quadragesimis, sancti scilicet Philippi, et sanctorum duodecim Apostolorum; monachis vero ut a caseo et ovis, præter Præcursoris festum in quo sol ad nos convertitur; si tamen voluerint et petierint, Sancta sanctorum participant. In magna autem Quadragesima, si fieri potest, a piscibus sæculares abstinebunt præter Sabbata et Dominicas, oleo vero monachi. Si vero hoc non elegerint, tum tertia feria et quinta tantum illis pisces relaxabuntur, his vero oleum. Si recumbant, nescio an fieri possit ut vinum non bibant, exceptis Sabbatis et Dominicis. Si autem urget eos pusillanimitatis necessitas, vel lætitiæ amor, aut aliarum multarum causarum rationabilium, et abstinentioniam illam admittere nolint, tum omnes qui pœnitentiam agere sibi proponunt, ii, iv et vi feriis ne vinum quidem gustabunt, et præsertim tota prima autem et magnæ hebdomadæ sancta die quinta Prima autem ista definitio et aliorum, et totius

Secunda definitio est ejusmodi: Si pœnitentia multati non possunt, potius vero si nolunt primæ definitioni acquiescere, iv et vi ferias omnifariam transigant puras et illibatas: hoc est, sæculares carnem et caseum, et ovum, et pisces ne gustent, præter oleum, legumina et olera; monachi vero, nisi infirmi sint, neque oleum. Cæteri vero quinque septimanæ dies sint illis in omnibus et secundum omnia liberi, ita ut unusquisque juxta professionem suam comedat, hoc est, sæculares in omnibus relaxentur, ad caseum usque, lac et ovum.

Tertia definitio quæ ex necessitate et indigentia proficiscitur, est ejusmodi: Si neque sic ista amplectantur, vel propter deliciarum morem, vel vanam gloriam, vel infirmitatem, duos illos dies septimanæ, ut dictum est, puras et illibatos toto pœnitentiæ tempore ita observent, ut oleum comedant monachi, sæculares vero pisces. **90** Non sum nescius me propter istam œconomiam et dispensationem nimium humanæ infirmitati compatiens a Deo communi omnium iudice condemnandum fore. Sed tamen melius mihi est in ejusmodi sic judicari, quam ut inhumanus et austerus laudari. Tres insuper tota die orationes facient, mane et cum comesturi sunt, et in hora cœnæ, et cum dormitum secedent. In unaquaque autem oratione qui sciunt dicent psalmum viii, Trisagion, *Pater noster*, *Kyrie eleison* centies, *Deus, propitius esto mihi peccatori* octies, et pœnitentias facient octo. Quibus hoc non placuerit, aut qui non potuerint, dimidiam istorum partem facient. Qui vero ne hoc quidem, tertiam partem. Omnibus autem Sabbatis et Dominicis, et festis, et dodecaemero, similiter et diebu

ἐκάστου φύσις, ἢ ἡ γνώμη, ἢ τὸ ἥθος παρὰ τοῦ αὐτὸν ἀναδεχομένου διαγνωσθήσεται, καὶ ὀρισθήσεται, καὶ πλεόν τοῦ ὅρου πίνειν. Τὰς δὲ δύο Τεσσαρακοστάς, τοῦ τε ἁγίου Φιλίππου καὶ τῶν ἑβ' Ἀποστόλων κρέατος μὲν μὴ μετέχειν τοὺς κοσμικοὺς ὀρίζομεν, τοὺς δὲ μοναχοὺς τυροῦ καὶ ὠοῦ, πλὴν τοῦ Προδρόμου τὸ ἡλιοτρόπιον, εἰ θέλωσι καὶ Ἁγία τῶν ἁγίων, καὶ ταῦτα ἐάν τινες αἰτήσωνται· τὴν δὲ μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, εἰ δυνατόν, τοὺς κοσμικοὺς μὴ μετέχειν ὀψαρίου, πλὴν Σαββατοκυριακῆς, τοὺς δὲ μοναχοὺς ἐλαίου. Εἰ δὲ οὐ προαιροῦνται, τέως τρίτην καὶ πέμπτην μόνον καταλύειν, ἐκείνους μὲν ὀψαρίου, τούτους δὲ ἐλαίου. Οὐκ οἶδα ἂν κατάκεινται, εἰ δυνατόν μῆτε οἶνον πίνειν πλὴν Σαββατοκυριακῆς. Εἰ δὲ ἀνάγκη ἐπίκειται ὀλιγοφυχίας ἢ φιληδονίας, ἢ πολλῶν εὐλόγων αἰτιῶν, καὶ οὐ προαιροῦνται, τέως δευτέραν καὶ τετραδοπαρασκευὴν, μὴδὲ ὁσμᾶσθαι οἶνου τοὺς μετανοεῖν προαιρουμένους ἅπαντας, καὶ μάλιστα τὴν πρώτην ἐβδομάδα ὅλην, μὴδὲ τὸ σύνολον πίνειν. Τὴν δὲ ἐσχάτην, ἤγουν μεγάλην, τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ καὶ μόνον, ἕως ὀλίγου τινός. Καὶ οὗτος μὲν ὁ πρῶτος ὅρος παρ' ἐμοὶ συμπεριέλαβε καὶ τῶν ἄλλων τὰς διαφορὰς τοῦ χρόνου παντός.

hebdomada nullum omnino vinum bibent. Ultimæ solum pauculum aliquid vini licebit illis bibere. temporis differentias apud me complectitur.

Ὁ δὲ δεύτερος οὗτος: Ἐάν δὲ οὐ δύνανται οἱ ἐπιτιμώμενοι ἐν τούτῳ τῷ ὅρῳ, μᾶλλον δὲ οὐ προαιροῦνται, τὰς μὲν τετραδοπαρασκευὰς κρατεῖτωσαν ἄγνὰς παντάπασι· τοῦτ' ἐστὶ, οἱ μὲν κοσμικοὶ ἀπὸ κρέατος καὶ τυροῦ καὶ ὠοῦ καὶ ὀψαρίου μὴ γεύομενοι, πλὴν ἐλαίου καὶ ὁσπρίου καὶ λαχάνων· οἱ δὲ μοναχοί, ἐάν οὐκ ἀσθενῶσι, μὴδὲ ἔλαιον. Τὰς δὲ ἑτέρας πέντε ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος εἶναι ἀκωλύτους κατὰ πάντα ἐν πάσιν, ὥστε καὶ ἐκάστου τὸ ἐπάγγελμα ἐσθίειν, τουτέστιν, οἱ μὲν κοσμικοὶ εἰς πάντα, καὶ ἕως τυροῦ καὶ ὠοῦ καὶ γάλακτος.

Ὁ δὲ τρίτος ὅρος ἐξ ἀπορίας οὗτός ἐστιν· Ἐάν δὲ οὐδὲ οὕτως ἔπονται, ἢ διὰ φιληδονίαν, ἢ διὰ κενοδοξίαν ἢ κατὰ ἀσθένειαν, ταύτας μὲν, ὡς εἴρηται, τὰς δύο ἡμέρας φυλαττέτωσαν τῆς ἐβδομάδος ἐν τῷ τῆς ἐπιτιμήσεως αὐτῶν χρόνῳ ὀλοάγνας, ἔλαιον δὲ ἵνα ἐσθίωσιν οἱ μοναχοί, οἱ δὲ κοσμικοὶ ὀψάριον. Ταύταις δὲ ταῖς λίαν συμπαθητικαῖς οἰκονομίαις οἶδ' ὅτι μέλλω κατακρίνεσθαι ἐπὶ τοῦ κοινοῦ πάντων κριτοῦ καὶ Θεοῦ· ἀλλ' ὅμως κρεῖττόν μοι οὕτως ἐν τοῖς τοιούτοις κριθῆναι, ἢ ὡς ἀσυμπαθῆς ἐπαινεθῆναι. Εὐχὰς δὲ ἵνα ποιῶσι διὰ τοῦ νυχθημέρου τρεῖς, πρῶτ', καὶ ὅταν ἐσθίειν μέλλωσι, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου, καὶ ὅταν κοιμηθῆναι ὑπάγωσι· κατὰ δὲ ἐκάστην εὐχὴν, ἵνα λέγωσιν οἱ εἰδότες τὸν ἦ', τὸ τρισάγιον, τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησ'· ρ', τὸ Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ ἦ', καὶ μετανοίας ἦ', οἱ δὲ οὕτω μὴ προαιρούμενοι ἡμῇ δυνάμενοι, καὶ τὸ ἡμῖς τούτων. Οἱ δὲ μὴ οὕτω, καὶ τὸ τρίτον τούτων. Τὰς δὲ πάσας Σαββατοκυριακάς καὶ ἑορτάς καὶ τὸ δωδεκάημερον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέρας ἕως τῶν Ἀγίων πάντων μὴ γονυκλιτεῖν ἐν ταῖς εὐχαῖς, ἀλλὰ μόνον προσκυνήσεις ποιεῖν κατὰ πάντα.

θηκα. Εἰς δὲ τὸ ἑσπερινὸν καὶ ὄρθρον καὶ τὰ ἄλλα ἀκώλυτον εἶναι κατὰ πάντα ὅπου θέλει ἵστασθαι ἐν τῷ ναῷ, ὅτε καὶ ἂν θέλῃ. Τὰ δὲ Χριστοῦ γέννα, καὶ τὰ Φῶτα καὶ τὰς τρεῖς τοῦ Πάσχα ἡμέρας, ἥτοι τῇ μεγάλῃ ε', καὶ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ, καὶ τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ, καὶ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τὴν μνήμην, [x] ἂν τι κοινωνίας μεταλαμβάνειν, ἀγίασμα τῶν Φώτων, καὶ οὕτω διαλύειν· οἱ μὲν μοναχοὶ τυρὸν καὶ ὦδον, οἱ δὲ καὶ κρέα. Τρεῖς δὲ διαφορὰς τὸ κατ' ἐμὲ τέως ἔχειν, εἰς τὰ περὶ βρώσεως καὶ πόσεως εἰς πάντας ἐπιτιμῶ. Ἡ αὕτη γὰρ ἂν ἄκρισις καὶ διάκρισις καὶ κρίσις ὀφείλει γίνεσθαι καὶ ἐπὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, κοσμικῶς τε καὶ μοναχ[ικ]ῶς, ἄνευ δούλων καὶ δουλίδων. Οἱ τε γὰρ δούλοι καὶ αἱ δουλίδες καὶ παρὰ τῶν θείων ἐκανονίσθησαν κανόνων, τὸ ἡμῖν δὲ μόνον τῆς ἐπιτιμήσεως λαμβάνειν, διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

decreta mediam tantum pœnitentiarum partem quæ dominis imponi solet, suscipere tenentur, eo quod in sua non sint potestate.

Οὗτος οὖν ὁ πρῶτος τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν πάντων, χωρὶς δούλων καὶ δουλίδων, παρ' ἐμοὶ διδόμενος εἰς πάντας τῶν ἐπιτιμίων ὅρος. Δευτέραν μὲν καὶ τετραδοπαρσκευὴν, ἐσθίειν ἔλαιον καὶ ὄσπριον μετὰ λαγάνων μόνον, τυροῦ δὲ καὶ ὠοῦ καὶ κρέατος καὶ ὀψαρίου ἀπέχεσθαι· τρίτην δὲ καὶ πέμπτην πάντα ἐσθίειν ἀκωλύτως ἄνευ κρέατος. Σαββάτῳ δὲ καὶ Κυριακῇ μὴ ἐν τινὶ βρώματι ἢ πόματι τὸ σῶν οὖν ἐπιτιμᾶσθαι· ἀλλ' εἶναι ἀκώλυτον εἰς πάντα, ὡς πάντες οἱ μὴ ἔχοντες ἐπιτίμιον, τοῦτ' ἔστι καὶ εἰς κρέας καὶ εἰς οἶνον, καὶ εἰς πάντα. Ὁμοίως καὶ εἰς πᾶσαν ἑορτὴν Δεσποτικὴν καὶ τῆς παναγίας Θεοτόκου, καὶ τῶν ιβ' Ἀποστόλων οἷον ἂν λάχῃ ὄνομα, καὶ οἷα κἂν ἔστιν ἡμέρα, εἶναι ἀκώλυτον ἐν βρώσει καὶ πόσει τὸν ἐπιτιμώμενον. Καὶ μὴ τετράδα ἢ παρασκευὴν φυλάττειν ἐν τοιαύτῃ ἑορτῇ. Ὁμοίως καὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ τὸ δωδεκαήμερον, καὶ τὴν ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς, ἣν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καλοῦμεν ἑβδομάδα· τὰς δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀντίπασχα ἕως τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέρας, οὕτω μὲν εἶναι εἰς αὐτὰς ὁλοαπολύτους εἰς πάντα πλὴν τετραδοπαρσκευῆς, κρατεῖν μονοπροσώπως, τοὺς μὲν κοσμικοὺς τὸ κρέας, τοὺς δὲ μοναχοὺς τὸν τυρὸν καὶ ὠά. Εἶναι δὲ καὶ τὰς δύο ἑβδομάδας, τῆς τε Ἀποκρέου καὶ τῆς Προφωνησίμου ἀκωλύτους ἅπαντας εἰς πάντα, τοὺς τε μοναχοὺς εἰς τυρὸν καὶ ὠδον, τοὺς τε κοσμικοὺς εἰς κρέας παρεκτὸς τῶν τετραδοπαρσκευῶν αὐτῶν. Ταύτας γὰρ τότε ὁλοάγνας κρατεῖν, εἰ δυνατόν, καὶ ὀψαρίου χωρὶς, καὶ ἕως ὅψε νηστεύειν. Ὡρισται γὰρ καὶ τοῦτο παρὰ τοῦ θείου κανόνος ἀπὸ τῆς εἰρηται, ἃ εὐ ἑορτῆς καὶ δωδεκαημέρου καὶ Πεντηκοστῆς, μήτε εἰς ὅλον κατὰ οἶνον καταλύειν αὐτοὺς, οὐκ οἷα ἂν κατὰ ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην μεγάλην περίστασιν. Ἐχει δὲ οἶνον ὅρον τοὺς ἐπιτιμωμένους εἰ δυνατόν πάντως, ἐκτὸς Σαββατοκυριακῆς καὶ ἑορτῆς. ἀσυγχωρήτως δὲ τέως δευτέραν καὶ τετραδοπαρσκευὴν, τοῦτ' ἔστι μίαν λίτραν πίνειν τὴν ἡμέραν, εἰ δὲ τις δύναται μὴ τὸ σύνολον τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας πίνειν οἶνον, μέγαν μισθὸν ἔχει. Ὁμοίως ἢ

narthecæ stare jubentur : in Vesperis vero, et matutinis Officiis et aliis liberum omnino erit illis stare in templo ubi voluerint. Cum vero pœnitens voluerit, in Nativitate Christi, et in Epiphania, et tribus Paschatis diebus, videlicet magna feria quinta, et magno Sabbato, et magna Dominica, et cum sanctorum apostolorum memoria celebratur, aliquid communionis participare potest, Epiphaniæ scilicet sanctificationem, et sic pœnitentiam illis diebus relaxari, monachis quidem caseum et ova, aliis vero etiam carnem. Tres autem sunt apud me hujus rei differentię. Quæ cibum et potum spectant omnibus impono. Eadem autem indifferentia, et comparatio, et discretio, et judicium in mulieribus et viris esse debet, sive sæculares, sive monachi, sed excipiendi sunt servi et ancillæ. Servi autem et ancillæ secundum divinorum canonum

Hæc est igitur prima castigationis et pœnitentiarum omnibus, si servos et ancillas excipias, a medata definitio. Feria ii et iv, et Parasceve oleum comedere et legumina cum oleribus tantum ; abstinere vero a caseo, ovo, et carne, et piscibus ; tertia vero et quinta omnia libere comedere præter carnem : Sabbato vero et Dominica in cibo et potu nullo quocunque modo puniri, sed in omnibus liberum esse, non secus ac illi qui nullo epitimio tenentur, hoc est, in vino, in carne, et reliquis omnibus. Eadem ratio erit in omnibus festis Dominicis, et sanctissimæ Dei Genitricis, et duodecim apostolorum cujuscunque nomen sortiatur, et qualiscunque sit dies ; pœnitentia multatus liber esse debet in esu et potu : neque in ejusmodi festis feriam quartam, aut Parasceven observabit. Similiter et in festo Joannis Baptistæ, et dodecaemero, et Paschatis septimana, et quæ Pentecosten sequitur, quam sancti Spiritus septimanam vocamus, dies quoque ab Anti-Paschate, sive Dominica in Albis, usque ad Pentecosten, oportet esse omnibus modis liberas, præter iv et vi feriam, quorum abstinencia est uniusmodi, sæcularium a carnibus, monachorum a caseo et ovibus. Duabus insuper hebdomadibus, abstinenciæ carnalis et denuntiationis, hoc est, Sexagesimæ et quæ eam præcedit, ab omnibus pœnitentiis liberari debent, monachi ab abstinencia casei et ovorum, sæculares carnis, præter earum iv et vi ferias. Illas enim, si possibile est, omnino puras tenere oportet, etiam sine piscibus, et in iis usque ad Vesperam jejunare. Definitum est enim a divino canone nunquam licere, ut dictum est, præterquam in festis et dodecaemero, et Pentecoste jejunium solvere, nequidem propter amicum qualemcunque : nescio an propter infirmitatem, aut insignem aliam circumstantiam. Semper autem convenit pœnitentia affectos, si possibile est, vini determinatam quantitatem habere, exceptis Sabbatis, Dominicis et festis. Tunc autem non concedatur feriis ii et iv et vi, vini

libram unam nibere. Si vero quis potest omnino A tribus illis diebus abstinere a vino, mercedem magnam reportabit. Attamen uniuscujusque natura, ingenium, mores, et habitudo ab eo qui ipsius confessionem suscipit, dijudicari, et definiri poterit etiam ultra mensuram. Decernimus autem sæcularibus ut a carne abstineant duabus Quadragesimis, sancti scilicet Philippi, et sanctorum duodecim Apostolorum; monachis vero ut a caseo et ovis, præter Præcursoris festum in quo sol ad nos convertitur; si tamen voluerint et petierint, Sancta sanctorum participant. In magna autem Quadragesima, si fieri potest, a piscibus sæculares abstinebunt præter Sabbata et Dominicas, oleo vero monachi. Si vero hoc non elegerint, tum tertia feria et quinta tantum illis pisces relaxabuntur, his vero oleum. Si recumbant, nescio an fieri possit ut vinum non bibant, exceptis Sabbatis et Dominicis. Si autem urget eos pusillanimitatis necessitas, vel lætitiæ amor, aut aliarum multarum causarum rationabilium, et abstinentioniam illam admittere nolint, tum omnes qui pœnitentiam agere sibi proponunt, ii, iv et vi feriis ne vinum quidem gustabunt, et præsertim tota prima autem et magnæ hebdomadæ sancta die quinta Prima autem ista definitio et aliorum, et totius

Secunda definitio est ejusmodi: Si pœnitentia multati non possunt, potius vero si nolunt primæ definitioni acquiescere, iv et vi ferias omnifariam transigant puras et illibatas: hoc est, sæculares carnem et caseum, et ovum, et pisces ne gustent, præter oleum, legumina et olera; monachi vero, nisi infirmi sint, neque oleum. Cæteri vero quinque septimanæ dies sint illis in omnibus et secundum omnia liberi, ita ut unusquisque juxta professionem suam comedat, hoc est, sæculares in omnibus relaxentur, ad caseum usque, lac et ovum.

Tertia definitio quæ ex necessitate et indigentia proficiscitur, est ejusmodi: Si neque sic ista amplectantur, vel propter deliciarum morem, vel vanam gloriam, vel infirmitatem, duos illos dies septimanæ, ut dictum est, puras et illibatos toto pœnitentiæ tempore ita observent, ut oleum comedant monachi, sæculares vero pisces. **90** Non sum nescius me propter istam œconomiam et dispensationem nimium humanæ infirmitati compatiens a Deo communi omnium judice condemnandum fore. Sed tamen melius mihi est in ejusmodi sic judicari, quam ut inhumanus et austerus laudari. Tres insuper tota die orationes facient, mane et cum comesturi sunt, et in hora cœnæ, et cum dormitum secedent. In unaquaque autem oratione qui sciunt dicent psalmum viii, Trisagion, *Pater noster*, *Kyrie eleison* centies, *Deus*, *propitius esto mihi peccatori* octies, et pœnitentias facient octo. Quibus hoc non placuerit, aut qui non potuerint, dimidiam istorum partem facient. Qui vero ne hoc quidem, tertiam partem. Omnibus autem Sabbatis et Dominicis, et festis, et dodecaemero, similiter et diebu

ἐκάστου φύσις, ἢ ἡ γνώμη, ἢ τὸ ἥθος παρὰ τοῦ αὐτὸν ἀναδεχομένου διαγνωσθήσεται, καὶ ὁρισθήσεται, καὶ πλεόν τοῦ ὅρου πίνειν. Τὰς δὲ δύο Τεσσαρακοστάς, τοῦ τε ἁγίου Φιλίππου καὶ τῶν ἑβ' Ἀποστόλων κρέατος μὲν μὴ μετέχειν τοὺς κοσμικοὺς ὀρίζομεν, τοὺς δὲ μοναχοὺς τυροῦ καὶ ὠοῦ, πλὴν τοῦ Προδρόμου τὸ ἡλιοτρόπιον, εἰ θέλωσι καὶ Ἁγία τῶν ἁγίων, καὶ ταῦτα ἐάν τινες αἰτήσωνται· τὴν δὲ μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, εἰ δυνατόν, τοὺς κοσμικοὺς μὴ μετέχειν ὀψαρίου, πλὴν Σαββατοκυριακῆς, τοὺς δὲ μοναχοὺς ἐλαίου. Εἰ δὲ οὐ προαιροῦνται, τέως τρίτην καὶ πέμπτην μόνον καταλύειν, ἐκείνους μὲν ὀψαρίου, τούτους δὲ ἐλαίου. Οὐκ οἶδα ἂν κατάκεινται, εἰ δυνατόν μῆτε οἶνον πίνειν πλὴν Σαββατοκυριακῆς. Εἰ δὲ ἀνάγκη ἐπίκειται ὀλιγοφυχίας ἢ φιληδονίας, ἢ πολλῶν εὐλόγων αἰτιῶν, καὶ οὐ προαιροῦνται, τέως δευτέραν καὶ τετραδοπαρασκευὴν, μὴδὲ ὁσμᾶσθαι οἶνου τοὺς μετανοεῖν προαιρουμένους ἅπαντας, καὶ μάλιστα τὴν πρώτην ἐβδομάδα ὅλην, μὴδὲ τὸ σύνολον πίνειν. Τὴν δὲ ἐσχάτην, ἤγουν μεγάλην, τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ καὶ μόνον, ἕως ὀλίγου τινός. Καὶ οὗτος μὲν ὁ πρῶτος ὅρος παρ' ἐμοὶ συμπεριέλαβε καὶ τῶν ἄλλων τὰς διαφορὰς τοῦ χρόνου παντός.

hebdomada nullum omnino vinum bibent. Ultimæ solum pauculum aliquid vini licebit illis bibere. temporis differentias apud me complectitur.

Ὁ δὲ δεύτερος οὗτος: Ἐάν δὲ οὐ δύνανται οἱ ἐπιτιμώμενοι ἐν τούτῳ τῷ ὅρῳ, μᾶλλον δὲ οὐ προαιροῦνται, τὰς μὲν τετραδοπαρασκευὰς κρατεῖτωσαν ἄγνὰς παντάπασι· τοῦτ' ἐστὶ, οἱ μὲν κοσμικοὶ ἀπὸ κρέατος καὶ τυροῦ καὶ ὠοῦ καὶ ὀψαρίου μὴ γεύομενοι, πλὴν ἐλαίου καὶ ὁσπρίου καὶ λαχάνων· οἱ δὲ μοναχοί, ἐάν οὐκ ἀσθενῶσι, μὴδὲ ἔλαιον. Τὰς δὲ ἑτέρας πέντε ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος εἶναι ἀκωλύτους κατὰ πάντα ἐν πάσιν, ὥστε καὶ ἐκάστου τὸ ἐπάγγελμα ἐσθίειν, τουτέστιν, οἱ μὲν κοσμικοὶ εἰς πάντα, καὶ ἕως τυροῦ καὶ ὠοῦ καὶ γάλακτος.

Ὁ δὲ τρίτος ὅρος ἐξ ἀπορίας οὗτός ἐστιν· Ἐάν δὲ οὐδὲ οὕτως ἔπονται, ἢ διὰ φιληδονίαν, ἢ διὰ κενοδοξίαν ἢ κατὰ ἀσθένειαν, ταύτας μὲν, ὡς εἴρηται, τὰς δύο ἡμέρας φυλαττέτωσαν τῆς ἐβδομάδος ἐν τῷ τῆς ἐπιτιμήσεως αὐτῶν χρόνῳ ὀλοάγνας, ἔλαιον δὲ ἵνα ἐσθίωσιν οἱ μοναχοί, οἱ δὲ κοσμικοὶ ὀψάριον. Ταύταις δὲ ταῖς λίαν συμπαθητικαῖς οἰκονομίαις οἶδ' ὅτι μέλλω κατακρίνεσθαι ἐπὶ τοῦ κοινοῦ πάντων κριτοῦ καὶ Θεοῦ· ἀλλ' ὅμως κρεῖττόν μοι οὕτως ἐν τοῖς τοιούτοις κριθῆναι, ἢ ὡς ἀσυμπαθῆς ἐπαινεθῆναι. Εὐχὰς δὲ ἵνα ποιῶσι διὰ τοῦ νυχθημέρου τρεῖς, πρῶτ', καὶ ὅταν ἐσθίειν μέλλωσι, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου, καὶ ὅταν κοιμηθῆναι ὑπάγωσι· κατὰ δὲ ἐκάστην εὐχὴν, ἵνα λέγωσιν οἱ εἰδότες τὸν ἡ', τὸ τρισάγιον, τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησ'· ρ', τὸ Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ ἡ', καὶ μετανοίας ἡ', οἱ δὲ οὕτω μὴ προαιρούμενοι ἡμῇ δυνάμενοι, καὶ τὸ ἡμῖς τούτων. Οἱ δὲ μὴ οὕτω, καὶ τὸ τρίτον τούτων. Τὰς δὲ πάσας Σαββατοκυριακάς καὶ ἑορτάς καὶ τὸ δωδεκάημερον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέρας ἕως τῶν Ἀγίων πάντων μὴ γονυκλιτεῖν ἐν ταῖς εὐχαῖς, ἀλλὰ μόνον προσκυνήσεις ποιεῖν κατὰ πάντα.

qui Pascha sequuntur usque ad festum Omnium Sanctorum sive Dominicam Trinitatis, in orationis huius genua non flectent, sed sese tantum leviter inclinabunt.

Καὶ οὗτοι μὲν ὅροι τῶν παρ' ἐμοὶ δοθέντων καὶ διδομένων σμικροτάτων καὶ λίαν εὐσυγγνώπτων ἐπιτιμιῶν· ταύτης δὲ τῆς συγκρίσεως τὴν βοήθειαν δέδωκεν ἡμῖν ὁ μέγας Βασίλειος εἰπὼν, ὅτι « Ταῦτα πάντα γράφομεν ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας· οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ τὰ τοιαῦτα κρίνομεν, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν. » Ἐξουσίαν δὲ ἔχει ὁ ἐμπιστευθεὶς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας λύειν τε καὶ δεσμεῖν, εἰ φιλανθρωπότερος γένοιτ' ἂν, τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐξομολογήσεως ὁρῶν τοῦ ἡμαρτηκότος, εἰς τὸ ἐλαττωσάι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμιῶν, οὐκ ἔστι καταγνώσεως ἄξιος, τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἱστορίας γνωρίζουσης ἡμῖν τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους, ταχέως τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν· ἐκ δὲ δυσ-αποσπάστως ἔχων· τῶν ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύειν ἐθέλωσιν ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ καταδέχονται· οὐδεὶς ἡμῖν κοινὸς πρὸς αὐτοὺς λόγος. Ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι δεδιδῶμεθα ἀκούειν, ὅτι « Σῶζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν. » Μὴ καταδεξώμεθα τοίνυν ἁμαρτίαις ἁλλοτρίαις συναπόλλυσθαι, ἀλλὰ φοβηθέντες τὸ βαρὺ κρίμα, καὶ τὴν φοβερὰν ἡμέραν πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες τοῖς τοιούτοις συναπόλλυσθαι μὴ βουληθῶμεν· ὅτι τῷ ἀγαθῷ Θεῷ ἡμῶν εἴη δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ ἐπὶ τοῦ ἐν δεσμῷ ὄντος ὑπὸ ἱερέως καὶ λυομένου.

Εὐσπλαγχνε, ἀγαθὲ, καὶ φιλάνθρωπε Κύριε, ὁ διὰ τοὺς σοὺς οἰκτιρμοὺς ἐξαποστείλας τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διαρρήξῃ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, καὶ λύσῃ τὰ δεσμὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας πεπεδημένων, καὶ κηρύξῃ αἰχμαλώτοις ἄφρεσιν, ὁλοθρεύσας τοῦ θανάτου τὸ κέντρον, σὺ, Δέσποτα, τὸν παρόντα δοῦλόν σου τόνδε τῇ σῇ ἀγαθότητι ἐλευθέρωσον τοῦ ἐπικαιμένου ζυγοῦ, καὶ ἄνυσ αὐτῷ τὸν ἐπιτιθέντα αὐτῷ δεσμὸν, καὶ δωρήσας αὐτῷ ἀναμαρτήτως ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ μετὰ παύσησιν, καὶ καθαρῷ συνειδῶτι προσιέναι τῇ σῇ μεγαλειότητι, καὶ αἰτήσασθαι τὸ παρὰ σοῦ πλοῦσιον ἔλεος, ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς αἰῶνας.

Hæ sunt definitiones epitimiorum levissimorum quidem et nimia relaxatione facillimorum a me traditorum. Istius discretionis et moderationis auxilium dedit nobis magnus Basilius dicens: « Hæc omnia scribimus, ut pœnitentiæ fructus probemus; non enim omnino ista tempore iudicamus sed attendimus ad modum et formam pœnitentiæ. » Cui autem Dei clementia potestatem credidit solvendi et ligandi, auctoritatem quoque habet, si humanitate uti velit, videns in peccatore confessionis et pœnitentiæ excessum, minuendi pœnarum tempus nec ideo erit condemnationi obnoxius; historia sacra nobis notum faciente eos qui maiore cum dolore peccata confitentur, celerius Dei misericordiam consequi. Si vero aliqui a propriis moribus difficile avelli possint, et voluptatibus malunt quam Deo servire, vitamque secundum Evangelium non suscipiunt, nullus est nobis cum ipsis sermo communis. Nos enim edocti sumus audire, in populo inobediente et contradicente « Servando serva tuam ipsius animam. » Non igitur consentiemus una cum alienis peccatis perire, sed grave Dei iudicium reformidantes, et tremendam illam diem præ oculis habentes cum illis perire ne velimus. Optimo Deo nostro gloria sit in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio super eum qui a sacerdote ligatus est, cum absoluitur.

Misericors, benigne et clemens Domine, qui secundum misericordiam tuam misisti Unigenitum tuum in mundum, ut confringeret quod erat adversus nos chirographum, et solveret vincula eorum qui sub peccato vincti erant, et prædicaret captivis dimissionem, stimulum mortis perimens: tu, Domine, libera benignitate tua hunc præsentem servum tuum N. a iugo cui subjacet, et relaxa hoc ipsi impositum jugum; et largire ipsi ut omni tempore et loco confidenter possit sine peccato, et cum pura conscientia majestatem tuam adire, et misericordiæ tuæ divitias exorare, quia misericors et clemens es, Deus, tibi que gloriam remittimus, Patri, et Filio, et Spiritui sancto, nunc et semper et in sæcula.

IN SERMONEM SEQUEM ADMONITIO.

Tractatus iste, qui Joannis Jejunatoris, patriarchæ Constantinopolitani, nomen præ se fert, sermonis sive homiliæ, et exhortationis rationem et methodum initio sui præfert, ita ut videri possit e cathedra ad populum habitus. Attamen si legatur integer, facile deprehendetur familiarem esse instructionem quam non modo confitens de confessione pie et integre edenda instituitur, sed etiam sacerdos qua ratione confessiones excipiat, pœnitentiam imponat, et reconciliationem præstet, informatur. Ne sermonis amplitudine lectori lædio sit, multa prætermittit auctor, præsertim quæ spectant peccatorum enarrationem, describere contentus catalogum, crimina quæ confitenda sunt, nomine tenus complectentem. Generales pœnitentiæ imponendæ regulas optima methodo tradit, videturque compendio, quæ pœnitentialis præcedens fuse explicavit, contrahere. In fine aliquid deesse videtur. An Joannes patriarcha istius sermonis sit revera auctor, an vero aliquis eum ex ipsius Pœnitentiali expresserit, difficile dictum est. Cum vero codicis titulus P. Joannem Jejunatorem præferat, nullumque contrarii indicium nobis præsto sit, illius auctor sit nobis Joannes patriarcha. Longe aberrare non possumus, cum certum plane sit, aut ipsam esse illius auctorem, aut e suo expressum. Originarius textus e quo exscriptus est, conservatur in bibliotheca illustrissimi et eruditissimi præsulis, D. de Montchal, Tolosani archiepiscopi, quæ librorum exquisitissimorum, raroque vel curiosissimis occurrentium, thesaurus est locupletissimus.